

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLUK DÖNEMİ VE EĞİTİCİ AHŞAP OYUNCAKLAR

Prof. Dr. İlker USTA¹

ÖZET

Çocukluk veya çocuk gelişimi; gelişim dönemleri ve gelişim alanları bağlamında, kendine özgü bir gelişim sürecini içermekte olup oyun ve oyuncak eşliğinde gerçekleşen okul öncesi dönem çok önemli bir süreçtir. Buna göre, çocuk gelişimi; evrensel olarak kabul gören psikoseksüel gelişim evreleri kapsamında gerçekleşmekte olup bu gelişim evreleri şunlardır: oral dönem (0-2 yaş: 0-24 ay), anal dönem (2-3 yaş: 24-36 ay), fallik dönem (3-5 yaş: 36-60 ay), latent dönem (5-12 yaş), genital dönem (12-18 yaş). Bunun yanı sıra, çocuk gelişimi süreci; psikomotor gelişim, bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal-duygusal gelişim ve özbakım becerisi gibi gelişim alanları ile şekillenmektedir. Bu perspektifte, okul öncesi dönem, doğumdan itibaren başlayarak latent dönemin ilk yılının sonuna kadar olan süreyi kapsayan 0-6 yaş veya 0-72 ay aralığındaki zaman dilimini içerirken, oyunların ve oyuncakların eşliğinde gerçekleşir. Bu noktada, okul öncesi çocuk gelişiminde öne çıkan oyuncak çeşitlerinden biri olan eğitici ahşap oyuncaklar, sürdürülebilir ormancılık yaklaşımıyla yetiştirilen ağaçlardan temin edilen kaynağı yenilenebilir doğal ve organik bir malzeme olan ahşaptan yapılan oyuncaklardır ve gelişim dönemleri ile gelişim alanları bağlamında okul öncesi çocuk gelişiminde özgün bir işleve sahiptir. Dolayısıyla, bu çalışmada, insan hayatının en önemli süreci olan okul öncesi çocukluk dönemi ve çocuk gelişimine katkı sağlayan araçlardan biri olan eğitici ahşap oyuncaklar, literatür bilgisiyle tanıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ahşap, Çocuk Gelişimi, Okul Öncesi Eğitim, Eğitici Ahşap Oyuncaklar

PRE-SCHOOL CHILDHOOD STAGE AND EDUCATIONAL WOODEN TOYS

ABSTRACT

Childhood or child development; in the context of stages and areas of development, involves a unique development process, and the pre-school period is a very important process accompanying with play and toys. Accordingly, child development takes place within the scope of universally accepted psychosexual development stages, as follows: oral stage (0-2 years: 0-24 months), anal stage (2-3 years: 24-36 months), phallic stage (3-5 years: 36-60 months), latency stage (5-12 years), genital stage (12-18 years). In addition, child development process is shaped by development areas such as psychomotor development, cognitive development, language development, social-emotional development and self-care skills. In this perspective, the pre-school period includes the time period starting from birth to the end of the first year of the latency stage ranging from 0-6 years or 0-72 months, and is accompanied by play and toys. At this point, educational wooden toys, one of the prominent toys in the development of pre-school children, are toys made of wood, which is a renewable natural and organic material that is derived from trees grown with sustainable forestry approach, and has a unique function in the development of pre-school children in terms of developmental stages and areas. Therefore, in this study, both pre-school childhood, which is the most important process of human life, and educational wooden toys, which are one of the tools that contribute to child development, have been introduced by the literature.

Key Words: Wood, Child Development, Pre-School Education, Educational Wooden Toys

¹ Hacettepe Üniversitesi, Ağaççişleri Endüstri Mühendisliği, iusta@hacettepe.edu.tr

GİRİŞ

Tüm gerçekliğiyle çocukluk, bedensel ve ruhsal gelişim eşliğinde gerçekleşen kişilik gelişimi ile yaşama ilişkin tutarlı davranış gösterme edinimi bakımından, insan hayatının en önemli evresini teşkil etmektedir. Yapılan yüzlerce araştırmadan yola çıkarak, çocukluğun varlık bilincine erişmede ve hayata hazırlanmada önemli bir etkisinin olduğunu söyleyebiliriz. Öyle ki, oyun ve oyuncak yordamıyla betimlenen hayal gücünün mihmandarlığında pekiştirilen keşiflerle ve öğrenmelerle kendini tanıyabilmiş ve gerçek hayatın farkındalığına ulaşabilmiş bir çocukluğa sahip olmak, başarılı ve tatmin edici bir geleceğin hazırlayıcısıdır.

İnsan hayatının en önemli dönemi olan çocukluk, Sigmund Freud (1856-1939)'un ortaya koyduğu psikoseksüel gelişim dönemleri ve karakteristik göstergeleriyle bütüncü özellikler içeren gelişim alanları çerçevesinde, doğumla başlayan ve belli aşamalardan geçerek tamamlanan çok özel bir süreçtir. Bu noktada, geçmişten günümüze yapılagelmiş pek çok araştırmanın odağında yer alan çocukluk, oyun ve oyuncak eşliğinde gerçekleşen okul öncesi gelişim ve yetişkinliğe ulaşıncaya kadar okulun eşlik ettiği gelişim itibarıyla, çocuk gelişimi çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu perspektifte, oyun ve oyuncak ile çocuk gelişimi konusu, farklı yönleriyle mercek altına alınmak suretiyle, okul öncesi eğitim literatüründe çok sayıdaki araştırmayla derinlemesine irdelenmiştir. Buna göre, çocukluk sürecinin ayrılmaz bileşenleri olan oyun ve oyuncak ile çocuk gelişimi hakkında, sınırsız bir inceleme öngörüsüyle ve geniş bir bakış açısıyla gerçekleştirilen söz konusu araştırmaların bazıları şunlardır: Hunt (1961), McKinnon (1962), Sears & Dowley (1963), Shure (1963), Reichenberg-Hackett (1964), Asprea & Barbiero (1965), Vilscek (1966), McCandless (1967), Fowler (1968), Klaus & Gray (1968), Raph vd. (1968), Clark vd. (1969), Olson (1970), Barnes (1971), Omwake (1971), Landreth (1972), Beller (1973), Behar & Stringfield (1974), Blank (1974), Jennings (1975), Rheingold & Cook (1975), Bruner vd. (1976), McClintock & Moskovitz (1976), Buck (1977), Niemann (1977), Rubin vd. (1978), Bilir (1979), Cratty (1979), Ames Bates vd. (1980), Hiebert (1981), Gallahue (1982), Huenecke (1982), Richman vd. (1982), Sattler (1982), Christie (1983), Hughes (1983), Prakasha (1983), Rubin vd. (1983), Koester & Johnson (1984), Rutter (1985), Wilson & Thrower (1985), Curtis (1986), Denham (1986), Bredekamp & Copple (1987), Roopnarine & Johnson (1987), Brown & Kane (1988), Reeves vd. (1989), Wales (1990), Denham vd. (1991), Callanan & Oakes (1992), Onur (1992), Singer (1992), Yalçınkaya (1992), Gardner (1993), Mangır & Aktaş (1993), Senemoğlu (1994), Sever (1995), Young & Mundial (1996), Collins vd. (1997), Kalemci (1998), Yavuzer (1998), Poyraz (1999), Oğuzkan & Avcı (2000), Page (2000), Jacques & Zelazo (2001), Arnas Aktaş (2002), Aral vd. (2002), Çiçek (2002), Tizard & Hughes (2002), Walker vd. (2002), Zelazo vd. (2003), Başaran (2004), Egemen vd. (2004), Oktay (2004), Pehlivan (2005), Yavuzer (2005), Zembat & Unutkan (2005), Elibol vd. (2006), Tuğluk vd. (2006), Haktanır (2007), İlter & Er (2007), Kaya (2007), Senemoğlu (2007), Şen (2007), Işıkoğlu & İvrendi (2008), Kandır & Alpan (2008), Landry (2008), Bee & Boyd (2009), Özer & Özer (2009), San Bayhan & Artan (2009), Sevinç (2009), Öztürk (2010), Durakoğlu (2011), Ulutaş (2011), Körükçü (2012), Fazlıoğlu (2012), Richert & Granqvist (2013), Tulviste (2013), Çelik & Daşcan (2014), Ishii-Kuntz vd. (2014), Jackman vd. (2014), Katlav (2014), Özkızıklı & Okutan (2014), Keskin vd. (2015), Leaper (2015), MacWhinney (2015), Önder vd. (2015), Ristic & Enns (2015), Sloutsky (2015), Ünal & Kök (2015), Güçlü (2016), Şahin & Ömeroğlu (2017), Cloud & Townsend (2018), Metin vd. (2018), Özyürek vd. (2018).

Bu yazıda, evrensel kabul gören anlamıyla 0-6 yaş (veya 0-72 ay) arasını kapsayan okul öncesi çocuk gelişimi olgusu, gelişim evreleri ve gelişim alanları temelinde takdim edilmiş olup oyuncak ile oynamak suretiyle keşfetme/öğrenme ve gelişimi desteklemede okul öncesi çocuk gelişimine katkı sağlayan araçlardan biri olan eğitici ahşap oyuncaklar konusu “ahşap oyuncak kategorizasyonu” kapsamında, neden-sonuç ilişkilendirmesiyle tanıtılmıştır.

OKUL ÖNCESİ ÇOCUK GELİŞİMİ

Çocukluk sürecinin özünü teşkil eden çocuk gelişimi olgusu, doğasıyla ve olağan işleyişiyle akademik camiada ayrıntılı olarak açıkça belirlenmiş ve ulusal eğitim müfredatını yönlendirmek üzere nitelik ve nicelik açısından detaylandırılarak tanımlanmıştır. Buna göre, evrensel bir kabul olarak pek çok kaynakta bahsedildiği gibi, gelişim dönemleri; Oral Dönem (0-2 yaş), Anal Dönem (2-3 yaş), Fallik [Phallic] Dönem (3-5 yaş), Latent [Latency] Dönem (5-12 yaş), Genital Dönem (12-18 yaş) biçiminde tanımlanırken, oral dönem (0-24 ay) ve anal dönem (24-36 ay) ile fallik dönem (36-60 ay) ve latent dönemin ilk yılı (60-72 ay arası) okul öncesi dönem olarak belirlenmiş olup gelişim dönemleri itibariyle kendine özgü özellikleriyle belirgin şekilde öne çıkan gelişim alanları ise; Psikomotor Gelişim, Bilişsel Gelişim, Dil Gelişimi, Sosyal-Duygusal Gelişim ve Özbakım Becerisi olarak adlandırılmıştır. Bu noktada, literatür incelendiğinde, söz konusu gelişim dönemlerinin ve gelişim alanlarının, çocuk gelişimi ve çocuk eğitimi araştırmaları çerçevesinde, geçmişten günümüze çeşitli araştırmacılarca farklı yönlerden ele alınıp incelendiği görülmektedir. Bu bağlamda, gelişim dönemleri ve gelişim alanları, özellikleri ve göstergeleri çerçevesinde, 0-6 yaş (veya 0-72 ay) arasını kapsayan okul öncesi çocuk gelişimi itibariyle, ülkemizdeki okul öncesi eğitim müfredatına da uyarlanmıştır. Buna göre, özellikleriyle ve göstergeleriyle, gelişim dönemleri ve gelişim alanları, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2009 yılında yayımlanan “Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Çocuğun Gelişimi”, 2016 yılında yayımlanan “Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: 0-36 Ay Oyun ve Oyuncak”, 2013 yılından yayımlanan “0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı” ve “Okul Öncesi Eğitim Programı” başlıklı dökümanlarda açıklanmıştır. Ayrıca, okul öncesi çocuk gelişiminde önemli ve etkili bir araç olan eğitici oyuncaklar konusu, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2009 yılında yayımlanan “Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Eğitici Oyuncaklar” başlıklı dökümanda örneklemelerle açıklanmıştır.

Dolayısıyla, bu yazıda bahsi geçen 0-6 yaş (veya 0-72 ay) arasını kapsayan okul öncesi çocuklar için gelişim özellikleri, Milli Eğitim Bakanlığı MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi) kapsamında 2009 yılında yayımlanan “Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Çocuğun Gelişimi” başlıklı yazıda tanımlanmış gelişim alanlarına göre, Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü web sayfasında “0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı” ve “Okul Öncesi Eğitim Programı” başlıklarıyla 2013 yılında erişime açılmış olan dökümanlarda yer alan bilgilerden temin edilmiştir.

Bu perspektifte, yukarıda işaret edildiği gibi, 0-6 yaş (veya 0-72 ay) arasını kapsayan okul öncesi çocuk gelişimi olgusu, gelişim dönemleri ve gelişim alanları mahiyetinde, eğitici ahsap oyuncakların okul öncesi çocuk gelişimindeki yeri ve işlevi hakkında bir değerlendirme yapmaya olanak sağlamak üzere, genel hatlarıyla aşağıda açıklanmıştır. Burada belirtilen, 0-6 yaş (veya 0-72 ay) arasını kapsayan okul öncesi dönemdeki çocuk gelişimi özellikleri, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2013 yılında yayımlanan “0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı” ve “Okul Öncesi Eğitim Programı” dökümanlarından derlenmiştir.

ORAL DÖNEM (0 – 2 yaş): 0 – 24 ay

Çocukluk sürecinin doğumla birlikte başlayan ve çocuk gelişiminde 0-24 aylar arasındaki ilk iki yılı kapsayan birinci evre olan Oral Dönem; psikomotor gelişim, bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim ile özbakım becerisi odaklı gelişim alanlarına göre, aşağıdaki özellikleri bünyesinde barındırır.

0-1 ay için Gelişim Özellikleri: 0-1 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim:* Başını ve boynunu kısa süreli kontrol etmeye çabalar, Sırt üstü pozisyonda yatarken ani bir uyaran verildiğinde sıçrar, Elleri yumruk halindedir fakat avucunun içine verilen nesneyi kavrar,

Bilişsel gelişim: Sese tepki verir, Kendinden 20-30 cm uzaklıktaki parlak renkli nesneye bakar, *Dil gelişimi:* Farklılaşmamış ağlama davranışı gösterir, Kendisiyle konuşan kişiye bakar, *Sosyal ve Duygusal gelişim:* Dokunsal uyarana tepki verir, Kendiliğinden gülümser, *Özbakım becerileri:*---

1-2 ay için Gelişim Özellikleri: 1-2 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim:* Kucağa alındığında başını yaklaşık 15 saniye dik ve dengeli tutar, Sırt üstü yatırıldığında bacaklarını ortalama 2 saniye havada tutar, Sırt üstü yatırıldığında başını kaldırmaya çabalar, Yüz üstü yatırıldığında başını hafifçe kaldırır ve kontrollü olarak indirir, Yüz üstü yatırıldığında dizlerini karnına çeker, Ellerini orta hatta birleştirir ve kısa süre açık tutar, *Bilişsel gelişim:* Görme alanı içinde hareket eden nesnelere izler, Yetişkinini tanıdığını belli eder, Göz kontağı kurar, *Dil gelişimi:* Farklılaşmış ağlama davranışı gösterir, *Sosyal ve Duygusal gelişim:* İnsan yüzüne gülümser, *Özbakım becerileri:*---

2-3 ay için Gelişim Özellikleri: 2-3 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim:* Yüz üstü yatarken başını 45 derece kaldırır, Ellerinden tutulup kaldırılmaya çalışıldığında başını dik tutar, Kucağa alındığında başını dik tutar, Ellerine uzun süre bakar, el ve ayaklarıyla oynar, Elinin yanındaki nesneyi yakalar, Uzaktaki bir nesneyi almak için kolları ile uzanır, *Bilişsel gelişim:* Parlak renkli ve hareketli nesneyi 180 derece izler, *Dil gelişimi:* Farklı sesler çıkarır, Sesin kaynağına yönelir, konuşan kişiye ve ses çıkaran nesneye sesli tepki verir, *Sosyal ve Duygusal gelişim:* Sesli güler, Tanıdık durumlara tepki verir, Farklı jest ve mimiklere tepki verir, *Özbakım becerileri:*---

3-4 ay için gelişim özellikleri: 3-4 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim:* Yüz üstü yatırıldığında ağırlığını kollarına vererek göğsünü kaldırır, Yüz üstü yatırıldığında başını kaldırarak 90 derecede tutar, Yüz üstü yatırıldığında ayakları ile kendini öne doğru iter, Koltuk altlarından tutulduğunda adımlamaya benzer hareketler yapar, Kaşık veya küpü vücudunun orta hattına getirir, Görme alanı içindeki nesneyi alır, Elindeki nesneyi ağzına götürür, *Bilişsel gelişim:* Elindeki nesne alındığında arar ve almak için elini uzatır, Sesleri ayırt eder, Değişik tatlara farklı yüz ifadeleri ile tepki verir, *Dil gelişimi:* Anlamli olabilecek sesler çıkarır: agular/babıldar, *Sosyal ve Duygusal gelişim:* Görme alanına giren sesli ve hareketli nesnelere/varlıklara ilgi gösterir, Kendine özgü bir gülümseme geliştirmeye başlar, Farklı yüz ifadelerine tepki verir, *Özbakım becerileri:*---

4-5 ay için gelişim özellikleri: 4-5 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim:* Kucağa alındığında vücudunu dik tutar, Yarı oturur pozisyonda destekle 10 dakika durur, Bacaklarını kısmen dik tutar, Yüz üstü yatırıldığında ağırlığını bir kolundan diğerine aktarır, Sırt üstü yatarken yan döner, El bileğini çevirir, *Bilişsel gelişim:* Eline verilen nesneyle oynar, Çeşitli kokuları ayırt eder, *Dil gelişimi:* Yetişkinin çıkardığı sesleri taklit eder, İsmi söylendiğinde tepki verir, *Sosyal ve Duygusal gelişim:* Yumuşak sese ve gülümseyen yüze gülerek ve mutlu sesler çıkararak tepki verir, *Özbakım becerileri:*---

5-6 ay için gelişim özellikleri: 5-6 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim:* Destekle dik oturur, Yüz üstü ileriye ya da geriye doğru sürünür, Kol ve bacaklarının yardımıyla vücudunu iter, Yüz üstü yatırıldığında sırt üstü döner, Sırt üstü yatarken yüz üstü döner ve kendini kaldırmaya çalışır, Sırt üstü yatırıldığında vücudunu ileri geri hareket ettirir, Elinde bir nesne varken diğer eliyle ikinci nesneyi alır, Elindeki nesneyi yere vurur, *Bilişsel gelişim:* Kaybolan nesneyi/kişiyi arar, Aynadaki görüntüsüne tepki verir, *Dil gelişimi:* Dudak sesleri

çıkartır, tek heceli anlamsız sesler çıkartır, İsteklerini belirtmek için ses çıkartır, jest ve mimikler kullanır, *Sosyal ve Duygusal gelişim*: Kucağa alınmak ister, Tanıdığı kişi kucağa aldığı anda ona sarılır, *Özbakım becerileri*:---

6-7 ay için gelişim özellikleri: 6-7 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim*: Desteksiz oturur, Kol altlarından desteklendiğinde adım atar, Otururken emekleme pozisyonuna geçer, Elleriyle ayaklarını tutar, Tutunarak ayakta durur, Aynı eline uzatılan ikinci nesneyi almak için elindeki nesneyi diğer eline geçirir, İki elinde birer nesne tutar, iki nesneyi birbirine vurur, Kabın içindeki nesnelere kabı ters çevirerek boşaltır, *Bilişsel gelişim*: Görme alanı içinde saklanan nesneyi arar, Görme alanı dışına çıkan yetiştikine ses, jest, mimik ve hareketlerle tepki verir, Nesneyi eliyle keşfetmeye çalışır, *Dil gelişimi*: Yüksek/alçak (veya hızlı/yavaş) ses tonlamalarına tepki verir, Yetişkinin çıkardığı sesleri kısa bir süre sonra tekrar eder, *Sosyal ve Duygusal gelişim*: Kendisiyle oynayan kişiye eşlik eder, Müzik dinlemekten hoşlanır, *Özbakım becerileri*:---

7-8 ay için gelişim özellikleri: 7-8 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim*: Emekler, Sırt üstü yatarken oturur pozisyona geçer, Vücudunu sesin geldiği yöne çevirir, Başparmağı ile herhangi bir parmağını karşı karşıya getirir, Nesnelere parmaklarıyla tutar, Tuttuğu nesneyi bir kabın içine atar, İki elinde nesne varken uzatılan üçüncü nesneyi alır, Kucağa alınmak için yetiştikine doğru kollarını uzatır, *Bilişsel gelişim*: Kısmen saklanmış nesneyi bulur, *Dil gelişimi*: Yetişkinin ilgisini çekmek için kendi kendine sesler çıkartır, *Sosyal ve Duygusal gelişim*: Dinlediği müziğin özelliğine göre farklı tepkiler verir, *Özbakım becerileri*:---

8-9 ay için gelişim özellikleri: 8-9 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim*: Eşyaya tutunarak ayağa kalkar, Bir eliyle tutunarak diğer eliyle yerdeki nesneyi alır, Nesnelere oyun oynar, Dürtme/deşme hareketi yapar, *Bilişsel gelişim*: İstenildiğinde elindeki nesneyi verir, Tanıdığı bir kişi ya da nesne sorulduğunda onu aramak için başını çevirir, Sorulduğunda aynadaki görüntüsünü parmağı ile gösterir, *Dil gelişimi*: Dinlediği sesleri taklit eder, Kendisiyle konuşan kişiye farklı sesler çıkararak cevap verir, *Sosyal ve Duygusal gelişim*: Engellendiğinde ses çıkararak tepki verir, Tanımadığı kişilerden utanır, Kendisiyle yakın iletişimi olan kişiler yanından ayrıldığında ağlar, Oyuna katılır, *Özbakım becerileri*:---

9-10 ay için gelişim özellikleri: 9-10 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim*: Hızlı bir şekilde emekler, Eşyaya tutunarak sıralar (yan yan gider), tek eli ile eşyaya tutunarak yürür, Elllerinden tutulunca 1-2 adım atar, Kutunun içindeki nesnelere tek tek çıkartır, Nesnelere eliyle ileri-geri hareket ettirir, Küçük nesnelere toplamak için başparmağını ve işaret parmağını kullanır, *Bilişsel gelişim*: Gözünün önünden kaldırılan nesneyi ilk saklanılan yerde arar, Yetişkinin yaptığı el ve vücut hareketlerini taklit eder, *Dil gelişimi*: Konuşmadaki tonlamalara benzer sesler çıkartır, İsteklerini ses, jest ve mimikle belirtir, *Sosyal ve Duygusal gelişim*: Oyuncak tercihi yapar, Kişi tercihi yapar, Basit el ve parmak oyunları oynar, Ses çıkaran nesnelere ve oyuncaklarla oynamaktan hoşlanır, *Özbakım becerileri*:---

10-11 ay için gelişim özellikleri: 10-11 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim*: Ortalama 10 saniye ayakta yardımsız durur, Tek elinden tutulduğunda yürür, Yetişkin ile oturarak top oynar, Ayakta dururken oturma pozisyonuna geçer, Küçük nesnelere dar ağızlı kaba atar, Bardağı kulpundan tutar, *Bilişsel gelişim*: Kutuların içindeki nesnelere bulur, Nesneyi amacına uygun biçimde kullanır, Kolayca ulaşamayacağı nesnelere çeşitli yolları deneyerek ulaşır, Resimleri/fotoğrafları inceler, *Dil gelişimi*: Nesnelere ve varlıkları ifade

edebilmek için kendine özgü ses, sözcük ve benzeri ifadeler kullanır, *Sosyal ve Duygusal gelişim*: Duygularını ses, jest ve mimiklerle ifade eder, Oyunlarında taklitleri kullanır, *Özbakım becerileri*:---

11-12 ay için gelişim özellikleri: 11-12 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim*: Yardımsız yürür, Çömelme pozisyonundayken ayağa kalkar, Saplı nesnelere iter, Basamakları emekleyerek çıkar, Kolları ile güç gerektiren hareketleri yapar, Nesnelere kapağını yerlerine yerleştirir, Kalın yapraklı kitap sayfalarını çevirir, *Bilişsel gelişim*: Saklanan nesneyi birden fazla yerde arar, Bir grup nesne arasından adı söylenen nesneyi gösterir, Çevresinde oynayan çocukları izler, *Dil gelişimi*: Nesnelere ya da kişilerin adlarını söyler, Tek sözcüklü cümle kurar, 1 ile 10 arasında sözcük söyler, *Sosyal ve Duygusal gelişim*: Başkalarının ilgi gösterdiği davranışları tekrar eder, Bağımsız hareket etmek ister, Hoşuna giden hareketleri tekrar tekrar yapar, *Özbakım becerileri*:---

12-15 ay için gelişim özellikleri: 12-15 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim*: Elinde nesne taşıyarak yürür, Yerdeki bir nesneyi eğilerek alır, Sabit duran topa ayağı ile vurur, Belirli bir yüksekliğe tırmanır, Nesnelere dengeli bir şekilde üst üste koyar, Oyunlarda her iki elini eş güdümlü kullanır, Topu iki eliyle tutarak karşısındakine atar, Kalem avucuyla kavrar, Kağıdı yırtar, Açılır kapanır nesnelere açma kapama yapar, Nesnelere düğmelerine basar, Suyu kaptan kaba boşaltır, Küçük nesnelere dar ağızlı kaptan çıkarır, *Bilişsel gelişim*: Nesneyi en son saklandığı yerde bulur, Çeşitli nesnelere oyunlarında kullanır, Eşyaları mekandaki yerlerinde arar, Özellikleri söylenen nesnelere verir, Şekilleri uygun boşluklara yerleştirir, *Dil gelişimi*: Tek sözcükle birçok şeyi anlatmaya çalışır; morgem konuşması yapar, “Anne” ve “Baba” sözcüklerini anlamına uygun kullanır (“Anne” ve “Baba” sözcüklerini anlam ayırıştırması yaparak söyler), Tanıdığı nesnelere isimlendirir, Sorulduğunda adını söyler, 1 ile 20 arasında sözcük söyler, *Sosyal ve Duygusal gelişim*: Kendi isteklerinin yapılması için ısrar eder, Yeni karşılaştığı durumlarda duygularını ifade eden sesler çıkarır, Başkasının duygularını anlamak için yüzüne bakar, *Özbakım becerileri*:---

15-18 ay için gelişim özellikleri: 15-18 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim*: Elinden tutulduğunda basamak çıkar, Parmak ucunda yükselir, Bisikleti ayakları yerdeyken sürer, Karalama/boyama yapar, Kaşık ve çatalı uygun biçimde kullanır, *Bilişsel gelişim*: Daha önceden tanıdığı varlıkları başka bir yerde gördüğünde tanıdığını belli eder, Basit problem durumlarına çözüm üretir, Uzaktaki nesneyi gösterir, Birbirini izleyen iki yönergeye uyar, Vücudun iki parçasını gösterir, *Dil gelişimi*: Ritmik/melodik sesleri mırıldanarak tekrar eder, Sözel oyunlar oynar, Eylemleri uygun ses taklitleriyle ifade eder, İsimleri söylendiğinde kitaptaki resimleri gösterir, *Sosyal ve Duygusal gelişim*: Başkalarının duygusal ifadelerini taklit eder, Öfkelendiğinde yetişkin desteği ile sakinleşir, İlgi çekmek için çeşitli davranışlar gösterir, Aynı mekanda diğer çocuklarla etkileşime girmeden oyun oynar, Yetişkinle etkileşimli oyun oynar, *Özbakım becerileri*:---

18-21 ay için gelişim özellikleri: 18-21 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim*: Yardımla merdivenleri iner, Merdivenleri bir ayağının yanına diğerini getirerek çıkar, Karşısındakine topu havadan atar, Geri geri yürür, Yan yan yürür, Dengeli koşar, Yardımla tek ayağının üzerinde durur, Kitap sayfalarını ikişerli-üçerli çevirir, (5x5 cm kesite sahip) en az 4 küpten kule yapar, Makası iki eliyle kullanır, İri boncukları çubuğa dizer, Vidalı kapakları açar, *Bilişsel gelişim*: Aynı iki nesneyi eşleştirir veya birbiriyle ilişkili iki nesneyi bir araya getirir, Vücudun 3-4 parçasını gösterir, Basit sınıflamalar yapar, Yetişkinin

davranışını ses ve hareketle taklit eder, Nesnelere çıkardıkları sese göre ayırt eder, *Dil gelişimi*: 20 ile 50 sözcüğü anlamına uygun kullanır, 2-3 sözcükten oluşan bağlaçsız cümleler kurar: telgrafik konuşma yapar, Basit sorulara uygun yanıt verir, Kısa öyküleri dikkatini vererek dinler, Resmini gördüğü nesneyi isimlendirir, *Sosyal ve Duygusal gelişim*: Bağımsız davranışlar gösterir, Akranlarına ilgi gösterir, *Öz bakım becerileri*:---

21-24 ay için gelişim özellikleri: 21-24 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim*: Merdivenden yardımsız iner, Düz hat üzerinde yürür, Oyunağı ipinden çekerek yürür, Yerinde zıplar, (2.5 x 2.5 cm kesite sahip) 2-3 küpten kule yapar, Kapıları boyutlarına göre iç içe yerleştirir, Makasla bir açıklık hamleler ile kağıdı keser, Nesneyi iki elinin avuçları içinde yuvarlar, Kalem üç parmağı ile tutar, Kağıdı iki eliyle buruşturur, *Bilişsel gelişim*: Nesnelere merak eder, Sorulduğunda nesnelere/varlıkların parçalarını isimlendirir, Sembolik oyun oynar, Gözlemediği bireylerin davranışlarını onlar olmadığında da taklit eder, Yer bildiren yönergelere uygun tepkide bulunur, Parça-bütün ilişkisi kurar, *Dil gelişimi*: 50'den fazla sözcüğü anlamına uygun kullanır, Zamirleri kullanır ve soru cümleleri kurar, Bildiği şarkı ya da tekerlemelere eşlik eder, *Sosyal ve Duygusal gelişim*: Sosyal iletişim kalıplarını kullanır, Evde basit işlere yardım eder, *Öz bakım becerileri*:---

ANAL DÖNEM (2 – 3 yaş): 24 – 36 ay

Çocukluk sürecinin Oral Dönem sonrasında başlayan ve çocuk gelişiminde 24-36 aylar arasındaki bir yılı kapsayan ikinci evre olan Anal Dönem; psikomotor gelişim, bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim ile öz bakım becerisi odaklı gelişim alanlarına göre, aşağıdaki özellikleri bünyesinde barındırır.

24-30 ay için gelişim özellikleri: 24-30 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim*: Topu başının üzerinden geriye atar, Topu hedefe atar, Kaydırdaktan kayar, Düz ve belirli bir hat üzerinde geriye doğru yürür, (oyun hamuru gibi) yumuşak malzemelerle şekiller oluşturur, Model olduğunda (örnekleme yapıldığında) dik çizgi çizer, Nesnelere belirli bir hat üzerinde yan yana dizer, 4-5 küpten kule yapar, Paketlerin ambalajlarını açar, Kapı kolunu kullanarak kapıyı açar, *Bilişsel gelişim*: Tek basamaklı sayıları art arda söyler, Çeşitli rollere girerek oyun oynar, Rengi söylenen nesneyi gösterir, Art arda verilen üç yönergeyi yerine getirir, Varlıkların sesiyle resimlerini eşleştirir, *Dil gelişimi*: Çoğul ekini kullanır, Anlaşılır şekilde konuşur, Adını ve soyadını söyler, 3 ve daha fazla sözcüklü cümleler kurar, Basit cümlelerde zamirleri ve edatları kullanır, “Hepsi” ve “Biri” ayrımını yapar, “Hepsi” ve “Biri” ifadelerine uygun tepki verir, Nesnelere isterken isimlerini söyler, Anlatılan öyküyü dinler, *Sosyal ve Duygusal gelişim*: Oyun arkadaşını seçer, Cinsiyetini bilir, Kendine ait nesnelere paylaşır, Basit kurallara uyar, *Öz bakım becerileri*:---

30-36 ay için gelişim özellikleri: 30-36 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim*: Parmak uçlarında birkaç adım atar, 15-20 cm yükseklikten atlar, (ortalama 15-20 cm gibi) belirli bir uzaklığı atlayarak geçer, Hareket eden topa tekme atar, Kendisine doğru atılan topu yakalamak için kollarını uzatır, Koşarken durup yerdeki nesneyi alıp koşmaya devam eder, Alçak engellerin üzerinden atlar, Pedal çevirir, Tek ayak üzerinde sıçrar, Modele bakarak yuvarlak çizgi çizer, Kağıdı keser ve kağıtla katlamalar yapar, 6-7 küpten kule yapar, İri delikli boncukları ipe dizer, Tüp şeklindeki nesnelere işlevine uygun olarak sıkar, *Bilişsel gelişim*: Neden-sonuç ilişkisi kurar, Nesnelere birden fazla özelliğine göre sınıflar, Sorulduğunda zıt kavramları söyler, Yakın geçmişteki olayları hatırlar, “Tek” ve “Çift” kavramlarını içeren yönergelere uygun davranır, İki nesneyi belirli bir özelliğe göre sıralar, Basit ritim kalıplarını tekrar eder, Basit şarkıları ezberler söyler, *Dil gelişimi*: İki basit cümleyi

birleştirir, Resimde gördüğü olayları anlatır, Dinlediği öyküyü anlatır, Çevresindeki ya da öyküdeki olayları dramatize eder, Açık uçlu sorular sorar, *Sosyal ve Duygusal gelişim*: Yaşıtlarıyla birlikte oyun oynar, Grup içi konuşmalara katılır, İsteklerinin ertelenmesini kabullenir, Grupla şarkı söyler/dans eder, *Özbakım becerileri*:---

FALLİK DÖNEM (3 – 5 yaş): 36 – 60 ay

Çocukluk sürecinin Anal Dönem sonrasında başlayan ve çocuk gelişiminde 36-60 aylar arasındaki üç yılı kapsayan üçüncü evre olan Fallik [Phallic] Dönem; psikomotor gelişim, bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim ile özbakım becerisi odaklı gelişim alanlarına göre, aşağıdaki özellikleri bünyesinde barındırır.

36-48 ay için gelişim özellikleri: 36-48 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim*: Düz çizgide yürür, (sağ kol sol bacak ve sol kol sağ bacak salınımı yaparak) kollarını sallayarak koşar, Çift ayakla yerinde sıçrar, Tek ayak üzerinde sıçrar, Durduğu noktadan çift ayak öne doğru atlar, Değişik yönlerde yuvarlanır, Topu iki eliyle hedefe atar, Topu yere vurup tutar, Durduğu yerde sabit topa ayakla vurur, Atılan topu bütün vücudu ile tutar, Raketle yukarıya doğru topa vurur, Tek ayak üzerinde 4-5 saniye durur, Denge tahtasında kısa mesafe yürür, Bisikletle pedal çevirerek ilerler, Sıvıları bir kaptan başka bir kaba boşaltır, (oyun hamuru gibi) yumuşak malzemeleri kullanarak değişik şekiller oluşturur, Verilen basit şekilleri makasla keser, Baskı ve yapıştırma işlerini yapar, Daire şeklini çizer, 8 küple kule yapar, Müzik eşliğinde serbest dans eder, *Bilişsel gelişim*: Zıt kavramları ayırt eder, 1'den 10'a kadar sayar, Bire bir eşleştirme yapar, 3 küple köprü yapar, 1'den 10'a kadar olan nesnelere içinde istenilen miktardaki nesneyi gösterir, 4 parçalı yapbozu tamamlar, Renkleri tanıır ve eşleştirir, Resmini gördüğü nesneyi tanımlar, Kendisine söylenen vücut bölümlerini gösterir, Cinsiyetini söyler, Modele bakarak iki nesneden oluşan örüntüyü devam ettirir, *Dil gelişimi*: Sesin geldiği yönü söyler, 3-4 sözcüklü cümleler kurar, "Neden? Nasıl? Kim? gibi" sorular sorar, Geçmiş zaman ifadeleri kullanır, Konuşmalarında isim ve fiilleri kullanır, Konuşmalarında kişi zamirlerini kullanır, Konuşmalarında sıfatları kullanır, Konuşmalarında çoğul eklerini kullanır, Sohbeta katılır, Duygularını sözel olarak ifade eder, Nesnelere işlevlerini anlar, İfadelerinin çoğu anlaşılır, Art arda verilen iki veya üç yönergeyi yerine getirir, Kendi kendine şarkı ve tekerleme söyler, Yaptığı günlük işlerle ilgili olarak sorulan sorulara cevap verir, İki olayı oluş sırasına göre anlatır, *Sosyal ve Duygusal gelişim*: Kendisi ile ilgili sorulan sorulara cevap verir, Grup oyunlarına katılır, Sıraya girer ve sırasını bekler, ("Lütfen" ve "Teşekkür ederim" gibi) nezaket sözcüklerini kullanır, Duygularını ifade eder, Başkalarının duygusal ifadelerini fark eder, Yetişkin denetiminde kurallara uyar, Basit sorumlulukları yerine getirir, Kendisi hakkında olumlu ifadeler kullanır, Kendine ait nesnelere paylaşır, Gerekli durumlarda izin ister veya izin alır, *Özbakım becerileri*: Kendi kendine yemek yer, Yardımla giyinir, Düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız çıkarır, Giysilerinin önünü ve arkasını ayırt eder, Ellerini ve yüzünü yardımla yıkar ve kurular, Dişlerini yardımla fırçalar, Saçını yardımla tarar, Tuvalet gereksinimini yardımla karşılar, Kendisine ait eşyaları toplar.

48-60 ay için gelişim özellikleri: 48-60 ay arasını kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibariyle öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim*: Dairesel çizgide yürür, Koşarken komutla yön değiştirir, 30 cm yükseklikten atlar, Engelin üzerinden çift ayakla atlar, Durduğu yerden kollarından kuvvet alarak çift ayakla ileri doğru atlar, Tek ayak üzerinde ritmik olarak 4-6 kere sıçrar, (yana kayarak adımlamanın devamında, ritmik biçimde tekrarlanmak suretiyle, sağ ayağın sola ayağın yanına sıçrayarak getirilmesi hareketi olan) Galop hareketini yapar, Kayma adımı yaparak ilerler, Tek ayakla sekme hareketi yapar, Topu yerde 3 kere sektirir, Küçük topu tek elle atar, Atılan topu elleriyle tutar,

Küçük topu yerden yuvarlar, Koşarak sabit topa ayakla vurur, Raket veya sopa ile sabit topa vurur, Tek ayak üzerinde 7-8 saniye durur, Denge tahtasında ayak değiştirerek yürür, Bisikletle köşeleri döner, Basit dans adımları yapar, Örneğe bakarak gösterilen modeli çizer, Nesnelere ipe dizer, *Bilişsel gelişim*: İnsan resmini 6 ögeyi içerecek şekilde çizer, 4-10 parçalı yapbozu tamamlar, (miktarı 1'den 10'a kadar olan) nesnelere ile rakamlar arasında ilişki kurar, 1-5 adet nesneyi ortak özelliklerine göre gruplandırır, 1'den 20'ye kadar birer ritmik sayar, Aynı sayıdaki/miktardaki nesne gruplarını eşleştirir, Verilen iki yarımı birleştirerek bütün oluşturur, Mekanda konum ile ilgili yönergeleri uygular, Bir olayı oluş sırasına göre sıralar, Birkaç nesnenin hangi malzemeden yapıldığını söyler, 10 küple kule yapar, Farklı dokulardaki nesnelere ayırt eder, Renkleri isimlendirir, Kısa bir süre önce gördüğü nesne/kişi/resim ile ilgili sorulara cevap verir, Resimlerdeki eksik parçaları örneğe bakarak tamamlar, Gösterilen resimlerden öykü oluşturur, Neden-sonuç ilişkisini içeren sorulara cevap verir, Nesnelere çeşitli özelliklerine göre karşılaştırır, İki nesneden oluşan örüntü yapar, (yüksek/alçak ses, kalın/ince ses gibi) seslerdeki farklılıkları ayırt eder, *Dil gelişimi*: Sesin özelliğini söyler, Sesin kaynağının ne olduğunu söyler, Birleşik cümleler kurar, 4-5 sözcüklü cümle kurar, Konuşmalarında bağlaçları kullanır, Konuşmalarında olumsuz sözcük yapıları kullanır, Konuşmalarında edat kullanır, Zıt anlamlı sözcükleri kullanır, Sözcüklerin anlamlarını sorar, Nesnelere işlevlerini sorar, Nesnelere işlevleriyle ilgili soruları yanıtlar, "Neden? Nasıl? Kim? gibi" sorulara yanıt verir, Art arda verilen iki veya üç yönergeyi yerine getirir, Görüş alanı dışındaki nesnelere ilgili yönergeleri yerine getirir, Kısa ve basit öykülerle ilgili soruları yanıtlar, Az sayıda ses hatasıyla konuşur, Deneyimleriyle ilgili konuşur, *Sosyal ve Duygusal gelişim*: Adını-soyadını ve yaşını söyler, Duygularını jest ve mimiklerle ifade eder, Başkalarının duygu durumlarına uygun tepkiler verir, Yetişkin/akran liderliğine uyum gösterir, Bir sorunu olduğu zaman yardım ister, Başkalarına yardım etmeye karşı isteklidir, Başladığı işi sürdürme çabası gösterir, Sosyal problemlerini çözme konusunda çaba gösterir, Gerektiği durumlarda bağımsız davranır, *Öz bakım becerileri*: Saçını tarar, Giysilerini yardımsız giyer ve çıkarır, Giysisindeki büyük düğmeleri ilikler/çözer, Giysilerini asar, Ayakkabılarının bağcıklarını yardımla bağlar, Ellerini ve yüzünü yardımsız yıkar, Dişlerini fırçalar, Sofra kurallarına uygun davranır, Yemekle ilgili araç gereçleri doğru kullanır, Ev işlerine yardımcı olur, Tuvalet gereksinimini kendi başına karşılar.

LATENT DÖNEM (5 – 12 yaş)

Çocukluk sürecinin Fallik Dönem sonrasında başlayan ve çocuk gelişiminde 5-12 yaş arasındaki yedi yılı kapsayan dördüncü evre olan Latent [Latency] Dönem, 5-6 yaş (60-72 ay) aralığı itibarıyla okul öncesi olarak değerlendirilmekte olup (bu bir yıllık süre uyarınca) psikomotor gelişim, bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim ile öz bakım becerisi odaklı gelişim alanlarına göre, aşağıdaki özellikleri bünyesinde barındırır.

60-72 ay için gelişim özellikleri: 60-72 ay arası kapsayan çocuk gelişiminde, gelişim alanları itibarıyla öne çıkan gelişim özellikleri özetle şöyledir: *Psikomotor gelişim*: Engelin üzerinden koşarak atlar, Ritme uygun olarak sekme hareketi yapar, Tek ayak sıçrayarak 2-3 m ilerler, Topu tek elle omuz üstünden atar, Topu tek elle yerden yuvarlar, Belli bir mesafedeki hedefi vurur, Topu yerde 5-6 kere sektirir, İp atlar, Vücudunun farklı bölümlerini kullanarak dengede durur, Tek ayak üzerinde 9-10 saniye durur, Çeşitli hareketleri müzik ve ritim eşliğinde ardı ardına yapar, (oyun hamuru gibi) yumuşak malzemeleri kullanarak 2-3 parçalı kompozisyonlar oluşturur, Örnek gösterildiğinde kağıdı çapraz şekilde katlar, Kalem doğru tutar, Örneğe bakarak 1-5 arası rakamları yazar, Örneğe bakarak daire-üçgen ve kare-dikdörtgen çizer, Yatay-dikey çizgiler ile eğri-eğik çizgiler çizer ve bunlarla yeni bir şekil oluşturur, *Bilişsel gelişim*: İnsan resmindeki eksik vücut bölümlerini çizer, 10-25 parçalı yapbozu tamamlar, Geometrik şekilleri birleştirerek yeni şekiller oluşturur, 6-10 nesneyi herhangi bir özelliğine göre gruplandırır, 1'den 10'a kadar olan nesne

grupları ile rakamlar arasında ilişki kurar, 1'den 10'a kadar olan nesnelere kullanarak toplama yapar, 1'den 10'a kadar olan nesnelere kullanarak çıkarma yapar, Yarım ve bütün olan nesnelere gösterir, 1'den 20'ye kadar olan rakamları sıralar, 20'ye kadar ritmik sayar, Eşleştirme ve ilişki kurma ile gruplandırmayı ve sıralamayı nasıl yaptığını açıklar, Neden-sonuç ilişkilerini kurar, Kısa bir süre gösterilen bir resimdeki ayrıntıları hatırlar, Bir olaydan sonra ne olabileceğini tahmin eder, Nesnelere arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları söyler, Bir dizi içerisindeki nesnelere birbirlerine göre konumlarını söyler, Haftanın günlerini sırasıyla söyler, Günün farklı zaman dilimlerinin isimlerini söyler, Somut nesnelere kullanarak grafik oluşturur ve nesne grafiğini okur, 3 nesneden oluşan örüntü yapar, *Dil gelişimi*: Sesler arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri söyler, Verilen sese benzer sesler çıkarır, Sesinin tonunu-hızını ve şiddetini ayarlar, Sıralı ve birleşik cümleler kullanır, Cümlelerinde özneye uygun fiil kullanır, 6 ve daha fazla sözcükten oluşan cümleler kullanır, Geçmiş zaman ve şimdiki zaman ile gelecek zamanı kullanır, “kim, ne, ne zaman, nerede, neden, nasıl ?” gibi sorular sorar, “kim, ne, ne zaman, nerede, neden, nasıl ?” gibi sorulara yanıtlar, Cümlelerinde “çünkü” ve “daha sonra” gibi bağlaçlar kullanır, İşaret ve kişi zamirlerini kullanır, Konuşmalarında zaman zarflarını kullanır, Dil bilgisi kurallarını çoğunlukla doğru kullanır, Zıt ve eş anlamlı sözcüklerin anlamlarını söyler, Eş sesli sözcüklerin anlamlarını söyler, Sohbeteye katılır ve sohbeti sürdürür, Akıcı konuşur, Dinlediği bir öyküyü anlatır, Resim veya nesne ya da olaylar arasında ilişki kurarak anlamlı öykü anlatır, Konuşmalarında mizahı kullanır, Çevresindeki yazılı materyalleri tanır, Yazının bir anlamı olduğunu bilir, Yetişkinlere duygu ve düşüncelerini anlatır, Okumanın günlük yaşamdaki önemini söyler, Yazının yönünü gösterir, Kitaptaki resimlere bakarak okuyormuş gibi yapar, *Sosyal ve Duygusal gelişim*: Evinin adresini söyler, Ebeveyninin telefon numarasını söyler, Duygularını belli eder, Başkalarının duygularını anlar, Kendini özgün yollarla ifade eder, Kurallara uyar, Gerekli durumlarda kuralları başkalarına açıklar, Aldığı sorumluluğu yerine getirir, Kendine güven duyar, Yeni ve alışılmamış durumlara uyum sağlar, Yeni tanıştığı bireylerle kolay iletişim kurar, Amaçları doğrultusunda davranır, Duygularını kontrol eder, Gerekli durumlarda liderliği üstlenir, *Özbakım becerileri*: Dişlerini fırçalar, Elini yüzünü yıkar ve kurular, Vücudunu yıkar, Günlük işlerde sorumluluk alır ve yerine getirir, Hava şartlarına uygun giysiler seçer, Giysilerini kendi kendine giyer ve çıkarır, Giysilerinin düğme ve çitçitlerini ilikler ve çözer, Ayakkabılarını bağlar, Yemek araç gereçlerini doğru kullanır, Yemek tabaklarını veya servis tepsisini taşır, Temizlikle ilgili malzemeleri doğru kullanır, Tehlike yaratacak durumlardan kaçınır.

EĞİTİCİ AHŞAP OYUNCAKLAR

Çocukluğun doğası gereği okul öncesi çocuk gelişimi, oyun ve oyuncak ile ayrılmaz bir bütünlük oluşturduğu için, okul öncesi çocuklara yönelik oyunlar ve oyuncaklar kendine özgü bir kurguyla oldukça geniş bir yelpazeyi içerir. Bu bağlamda, okul öncesi çocuk gelişiminde önemli ve etkili bir araç olan oyuncaklarla ilişkili olarak çok çeşitli seçenekler mevcut olup eğitici ahşap oyuncaklar bunlardan biridir. Buna göre, eğitici ahşap oyuncaklar, Usta (2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019) tarafından açıklandığı gibi, sürdürülebilir ormancılık yaklaşımıyla itina ile yetiştirilen ağaçlardan temin edilen kaynağı yenilenebilir doğal ve organik bir malzeme olan [anatomik yapısı ile kimyasal bileşimi ve fiziksel özellikleri ile mekanik özellikleri itibarıyla çok yönlü ve işlevsel bir malzeme hüviyetiyle tek başına veya başka malzemelerle birlikte, doğrudan veya dolaylı olarak kullanılmak suretiyle, günlük hayatın olağan akışı içerisinde ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanmasında ve gereksinimlerin giderilmesinde, dünden bugüne vazgeçilmez bir tutkuyla kullanılagelen] ahşaptan imal edilen oyuncaklardır. Dolayısıyla, doğanın bir yansıması olarak estetik bir malzeme olan ahşap, doğallığı ile kolay işlenebilir ve şekillendirilebilir özelliği önde gelmek üzere, oyuncak tasarımında ve oyuncak yapımında hatırı sayılır bir konuma sahiptir.

Bu yazıda, eğitici ahşap oyuncaklar olgusu, 2013 yılında gerçekleştirilen Bologna uyum çalışmaları kapsamında güncellenen Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği müfredatı bağlamında Hacettepe Üniversitesi öğrencileri için (Seçmeli Dersler Birimi Koordinatörlüğü nezdinde) açılan yeni bir seçmeli ders olan “Eğitici Ahşap Oyuncaklar” dersi bünyesinde kurgulanan “Ahşap Oyuncak Kategorizasyonu” çerçevesinde tanıtılmıştır. Söz konusu ahşap oyuncak kategorizasyonu, okul öncesi çocuklara yönelik eğitici ahşap oyuncak tasarımı ile imalatı konusuna ışık tutan, yenilikçi ve yaratıcı içselliğiyle sürekli şekilde geliştirilmeye açık yönüyle sürdürülebilir bir özellik ihtiva eden özgün bir düzenleme olup Usta tarafından 2016 yılında 19 kategori ve 64 alt kategori ile kurgulanmış ve bunun ardından Usta tarafından 2018 yılında 23 kategori ve 72 alt kategori ile geliştirilmiştir. Bu perspektifte, (okul öncesi çocuk gelişiminde önemli ve etkili araçlardan biri olan ve) okul öncesi dönem çocuklarının psikoseksüel gelişim dönemleri itibarıyla psikomotor gelişim, bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim ile özbakım becerisi için pekiştirici bir işleve sahip olan eğitici ahşap oyuncaklar, “Okul Öncesi Çocukluk Algısında Genç Yetişkinlerin Ahşap Oyuncak Seçimi” başlıklı araştırmayla Usta tarafından 2016 yılında kategorize edilerek oluşturulduktan sonra, “Genç Yetişkinlerin Bakışıyla Okul Öncesi Çocuklar İçin Ahşap Oyuncaklar” başlıklı araştırmayla 23 kategori ve 72 alt kategori olarak Usta tarafından 2018 yılında güncellenip geliştirilen “Ahşap Oyuncak Kategorizasyonu” bağlamında aşağıda açıklanmıştır.

AHŞAP OYUNCAK KATEGORİZASYONU

Okul öncesi çocukluk dönemi çerçevesinde, çocuk gelişimine katkı sağlamak üzere tasarlanmış çok sayıda eğitici ahşap oyuncak çeşitleri mevcut olup psikoseksüel gelişim dönemleri itibarıyla gelişim alanlarına yönelik etkilerinin ve okul öncesi çocuk gelişimindeki işlevlerinin neden-sonuç ilişkilendirmesine göre mukayese edilmesi ve daha başka oyuncak kurgulamalarının gerçekleştirilmesi öngörüsüyle, “ahşap oyuncak kategorizasyonu” kapsamında kategorize edilen eğitici ahşap oyuncaklar alfabetik sırayla aşağıda gösterilmiştir. Burada, 23 kategori ve 72 alt kategori dahilinde örneklenen ahşap oyuncak kategorizasyonu, yeni ve yaratıcı fikirler eşliğinde yenilenmeye ve geliştirilmeye müsait bir içselliktedir.

Bloklar Kategorisi: Bloklar kategorisi; *Lego (Geçmeli Ahşap Bloklar)*, *Şekil-Boyut Aynı Bloklar*, *Şekil-Boyut Farklı Bloklar*, *Tegu (Miknatıslı Ahşap Bloklar)* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Yüzeyleri hiç renklendirilmemiş veya çeşitli renkler kullanılarak farklı renklerde renklendirilmiş olmak üzere, iç içe geçirilerek ya da üst üste dizilerek yukarıya ve yanlara doğru yığılabilen kare, dikdörtgen, daire, üçgen, beşgen, altıgen, sekizgen veya daha farklı geometrik şekillere sahip küp, silindir ve prizma görselindeki ahşap bloklar, çocuğa alternatif bakış açısı ile düşünme imkanı sağlar ve mevcut parçaları kullanmak suretiyle olabildiğince sınırsız sayıda inşa yapma olanağı sunar. Çocuk, farklı şekillerdeki ve farklı boyutlardaki (renklendirilmiş veya renklendirilmemiş) ahşap bloklar sayesinde, hayal gücünü kısıtlamadan halihazırdaki parçalarla düşündüğü şeyi istediği gibi inşa edebilir. Bu perspektifte, ahşap blokları yan yana ve üst üste koyarak farklı kurguda yapılar yapan çocuk, yaşama özgü bazı öznel olguları keşfeder ve gerçek hayatla bağdaştırarak anlamlandırır. Ahşap blokları kullanarak hayal dünyası uyarınca değişik figürler ve şekiller oluşturmaya çalışan çocukta, odaklanma ile el-göz koordinasyonu gelişir. Bloklarla denge koşulunu esas alan anlayışla bir yapı yapma, çocukta hayal gücünü geliştirirken, çocuğun kendine olan güveninin artmasını da sağlar. Öyle ki, ahşap bloklar, çocukta yaratıcılık olgusuyla yeni bir şeyler yapmayı sağlar ve çocuğa yaratıcılığını özgürce sergileyebileceği bir ortam sunar. Bu bağlamda, ahşap bloklarla değişik kurgular oluşturan çocuğun ebeveyni ve/veya arkadaşları tarafından takdir edilmesi, çocuğu “anlaşılacak ve önemsenmek” pekiştirmesiyle rahatlatır ve mutlu eder. Görsellikleriyle farklı şekillerde ve farklı boyutlarda kurgulanmış ahşap bloklar, çocuğun şekil ve boyut kavramlarını karşılaştırmalı olarak öğrenmesini destekler. Buna göre,

farklı renklerde yüzeyleri renklendirilmiş değişik şekil-boyut tiplerine sahip ahşap bloklar, çocuğun şekil-boyut ilişkilendirmesini pekiştirir. Bloklar oynanacağı; deneme-yanılma yaklaşımıyla bizzat çocuğun kendisi tarafından belirlenen/öngörülen bir kurgunun oluşturulması mahiyetinde, çocuğa yaratıcı düşünme yetkinliği kazandırırken, farklı boyutlarda ve farklı geometrik şekillere sahip (çeşitli renklerde renklendirilmiş olan) ahşap bloklardan değişik şeyler üretmek, çocuk için hem eğitici bir faaliyettir hem de eğlenceli bir süreçtir. Bloklar oynanmadaki (şekil-boyut farklı ve şekil-boyut aynı düzenlenmiş) parçalar basit ve sade tasarımlı olup ahşap parçaların basit geometrik şekillerden oluşması, çocuğun düşünmesi ve hayal gücünü geliştirmesi açısından çok önemlidir.

Bulyap Kategorisi: Bulyap kategorisi; *Geometrik Şekilli Bulyap, İzli/Çentikli Bulyap, Nuh'un Gemisi* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Bulyap oyuncakları; tümevarım kuramına göre kurgulanmış olup çocukta şekil-zemin ilişkisine odaklanmak suretiyle düşünme, iz sürme, karşılaştırma yapma, ilişki kurma, eşleştirme ve karar verme becerilerini geliştirir. Gözleme dayalı tanıma-hatırlama yetisini geliştiren bulyaplar, benzerlik/farklılık bulma, eşleştirme ve bütünleştirme kapsamında çocukta bilişsel gelişimi destekler. Bulyap oyuncakları; görsel şekil ve boyut bakımından birbiriyle ilişkili olan parçaların eşleştirilerek birbirine tamamlanmasını öngören bir içsellikte olduğundan, (dikdörtgen prizma ile kare ve dikdörtgen yüzeyleri örneklemede olduğu gibi) silindir ile daire ve küp ile kare gibi eşdeğer olan geometrik şekillerin dolaylı biçimde birbirleriyle ilişkilendirilmesinde de çocuğa yardımcı olur ve bilişsel gelişime katkı yapar. Özellikle ince motor becerilerinin gelişmesine katkısı olan bulyaplar, çocuğun ellerini ve parmaklarını iyi kullanmasını sağlar, çocukta el-göz koordinasyonunun gelişmesine yardımcı olur ve psikomotor beceri eşliğinde bilişsel gelişimi destekler.

Çalgı Aleti Kategorisi: Çalgı Aleti kategorisi; *Çingirak (Marakas), Ksilofon, Şakşak (Kastanyet), Tef* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Vurmalı ahşap oyuncak çalgı aletleri, çocukta hem ritim olgusunun farkına varılmasını ve ritim duygusunun gelişmesini sağlar hem de lifli ve gözenekli yapısıyla doğal bir malzeme olan ahşaptan çıkan sesin öznelliğinin algılanıp diğer malzemelerden ayırt edilebilmesinde çocuğu bilişsel ve duygusal gelişim gösterme yönünden destekler. Çalgı aleti oynanmasıyla vurarak veya sallayarak ses çıkarmak, çocuğa eğlenceli gelen bir faaliyet olup çocuğu harekete geçirmek suretiyle oldukça üretken bir eylemdir. Bu çerçevede, ahşap çalgı aleti; işitsel zeka gelişimiyle ritmik seslere karşı ilgili olmaya başlayan çocukta, ince motor gelişimi kapsamında el ve parmakların daha iyi kullanılmasına yardımcı olur, çocuğa hem zeka egzersizi yapma fırsatı sunar hem işitsel yetisiyle sesleri ayırt edebilme becerisini geliştirme olanağı sunar hem de çocukta üretkenliğin ve yaratıcılığın ortaya çıkmasına katkı yapar. Çalgı Aleti, çeşitli ritim (tempo) kalıpları eşliğinde melodik ses üretmeye yönelik çaba sarf eden çocukta, el-göz-işitme koordinasyonunun gelişmesine yardımcı olur.

Çivi Çakma Kategorisi: Çivi Çakma kategorisi; *Çubuklara Vurma, Küreleri Kanala Düşürme* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Çivi olarak tabir edilen renkli ahşap çubukların üzerlerine ahşap tokmakla vurarak buldukları bölmelerden aşağıya doğru indirmek veya aşağıya düşürmek, çocuğu hem fizyolojik olarak hem de psikolojik olarak rahatlatan bir eylem olup çubukların üzerine vurulduca kayması çocuğun etki-tepki olgusunu fark etmesini sağlar. Çivi Çakma oynanması hem el-göz koordinasyonu ile hareket kontrolü açısından hem de vücutta biriken fazla enerjinin boşaltılması bakımından büyük fayda sağlar. Öyle ki; çivi çakma öngörüsüyle odaklanıp kendi yorumuyla çivi çakma eylemini gerçekleştiren çocuk, tokmağı kaldırıp indirerek uyguladığı kuvvete istinaden çivilere

vurdukça bedensel yönden rahatlar, duygusal yönden dinginleşir ve sakinleşir. Çocuk, her çifti farklı renklendirilmiş olan aynı boyuttaki altı veya sekiz adet çivi (iki sıralı yatay dizilme düzeninde) çakarken, renk ayrımı yaparak aynı renkte olanlara göre ya da (renk ayrımı yapmaksızın) ardışık dizilişe veya almaçlı dizilişe göre çivi çakma eylemini gerçekleştirmek suretiyle, algıda seçiciliğini ortaya koyar.

Dizme ve Geçirme Kategorisi: Dizme ve Geçirme kategorisi; *İpe Boncuk Dizme, Telden Obje Geçirme* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Dizme ve Geçirme oyuncakları, renkli ahşap boncuklar veya geometrik şekilli renkli ahşap objeler kapsamında, ipe boncuk veya obje dizme ve telden boncuk veya obje geçirme içselliğiyle, çocukta ince motor becerilerini geliştirir, parmakların daha iyi kullanılmasını sağlar. Bu oyuncaklar, dizme ve geçirme davranışı uyarınca, çocuğun eşgüdüm içinde iki elini birden kullanmasına neden olduğu için, sağ el ve sol el birlikteliği ile amaca uygun iş yapma becerisini geliştirir, el-göz koordinasyonu ile odaklanma yetkinliği kapsamında çocukta zihin gelişimine katkı sağlar. Çocuk, ipe boncuk veya obje dizerken ve telden boncuk veya obje geçirirken üstlendiği görevi, sorumluluk bilinciyle büyük bir sabır içerisinde başarıyla yerine getirmeye çabalar. Bundan ötürü, ipe boncuk dizme ve telden boncuk geçirme oyuncakları, görevi başarma duygusuna erişmiş bir çocukta benlik oluşumunu pozitif yönde etkiler ve yapıcı içselliğiyle çocuğun özgüven gelişimine yardımcı olur. Dizme oyuncağı, değişik şekil ve boyutlardaki renkli boncukları veya objeleri belli bir renk örüntüsüyle veya öznel bir şekil tercihi dahilinde ipe dizen çocuğun, dikkatini çeken renk veya şekil bakımından algısını ortaya koymasını sağlar. Geçirme oyuncağı, U veya S formulu kavisli zigzag önceliğinde olmak üzere, spiral ve/veya başka bir formda biçimlendirilmiş bağımsız veya iç içe geçmiş tel dizgesi üzerindeki boncukların veya objelerin parmakları kullanarak dizgenin bir ucundan diğer ucuna sürüklenerek taşınmasını amaçladığından, çocuğun dizge üzerindeki kör noktalara gelindiğinde pozisyon değişiklikleri yaparak ve el değiştirerek boncukları veya objeleri sürüklemenin devam edeceğini fark etmesini sağlar, çocukta halihazırdaki duruma göre inisiyatif alma davranışının gelişmesine yardımcı olur.

Düzenekli Kategorisi: Düzenekli kategorisi; *Kurmalı Araçlar, Pedallı Üç Tekerlekli Bisiklet, Sesli Bulyaplar* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Düzenekli ahşap oyuncaklar, elektromekanik teçhizatla donatılmış veyahut pil veya yay ya da çarklar yordamıyla oyuncağı hareketlendirmeye yönelik özel tertibatlar ile teçhiz edilmiş oyuncakları içermekte olup mevcut mekanizmanın harekete geçirilmesi ile hareketin sürdürülmesi ve sona erdirilmesi sürecinde çocuğun devinimsel bir sistemi kontrol ederek yönetmesine olanak sağlar ve çocuğa özgüven kazandırır. Her çocuğun öğrenmesinde, bireysel farklılıklardan kaynaklanan, güçlü ve zayıf yönler bulunabildiği göz önüne alındığında, çek-bırak arabalardaki yaylı veya çarklı aksam ile pedallı üç tekerlekli bisikletlerdeki pedal tertibatı ve sesli bulyaplardaki ses verme teçhizatı örneklemelerinde olduğu gibi, hareket kolaylığı sağlayan ya da seslendirme eşliğinde bir şeyin tanımlanmasını kolaylaştıran düzenekli oyuncaklar, çocuğun dışsal hareketlendiricilerle uyum göstermek üzere eliyle itme/çekme veya ayaklarıyla çevirme hareketini gerçekleştirmesine ve seslendirmeyle tanıtılan şeyi aynı biçimde söyleyerek veya taklit ederek öğrenmesine yardımcı olur. Çeşitli aksamlarla desteklenmiş düzenekli ahşap oyuncaklar, içerisine yerleştirilen düzeneklere istinaden, hareketlendirmenin çocuk tarafından kontrollü şekilde başlatılması ile sürdürülmesi ve sonlandırılmasında, seslendirmelerle ortaya çıkan obje/nesne/olgu/durum adlandırması ile tanımlaması ve eşleştirmesinde, çocuğun bilişsel, psikomotor, dil, özbakım ve sosyal-duygusal gelişimine katkı yapar.

Elbise Giydirme Kategorisi: Elbise Giydirme kategorisi, alt kategori olmaksızın oluşturulmuştur ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak

aşağıdaki işlevlere sahiptir. Belli koşullar ve kurallar dahilinde değişik parçaları birbiriyle uyumlu bir bütünlüğe dönüştürmek üzere, çocuğa çeşitli kombinasyonlar oluşturmak suretiyle inisiyatif kullanma olanağı veren elbise giydirmeye oyuncağı, sınırlı seçkiler içeren mevcut elbise giydirmeye kurgusu dahilinde çocuğun farklı düzenlemeler yapmasına olanak tanır, çocukta halihazırdaki duruma göre davranma ve olası muhtemel alternatiflere göre düşünerek hareket etme bilincinin gelişmesine yardımcı olur. Elbise Giydirmeye faaliyeti sırasında doğaçlama yaparak çocuğu konuşturmaya sevk eden elbise giydirmeye oyuncağı; çocukta dil becerisinin gelişmesine, renk ve şekil kavramlarının olgunlaşmasına, el-göz koordinasyonu ile küçük kas gelişimine katkı yapar, çocuğun sosyal-duygusal gelişimini ve öz bakım becerisini destekler. Elbise Giydirmeye etkinliği, çocukta hayal gücü eşliğinde bağımsız düşünebilmeye katkı sağlar ve bilişsel gelişimi pekiştirici içselliğiyle kişilik gelişimini destekler. Uyumlu bir bütünlük sağlamak amacıyla farklı parçacıklar içeren elbise giydirmeye oyuncağı, görsellik bakımından birbirine uygun düşen kurgularda düzenleme yapma olanağı sağlarken, çocuğa bu uyumlandırmaya ilişkin sınıma yapma fırsatı sağlar.

Ev Kategorisi: Ev kategorisi; *İki Katlı (Çatılı ve Yanları Açık) Ev, Katsız-Çatısız (Üstten Bakışlı) Ev, Üç Katlı (Çatılı ve Yanları Açık) Ev* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Görüntüsüyle tipik bir ev şeklinde kurgulanan ev oyuncağı, bebek evi olarak da adlandırılan bir oyuncak olup içinde mutfak ile banyo ve tuvalet dahil olmak üzere, salon (veya oturma odası) ile yatak odası ve çocuk odası gibi diğer mekanların ve bunlara dair eşyalar ile donanımların bulunduğu küçük bir ev modelidir. Çocuk, ebeveyni ile birlikte içerisinde yaşadığı ev kurgusuyla ev oyuncağını ilişkilendirerek, insan ve çeşitli hayvan figürleri eşliğinde ev hayatını canlandırabildiği için ve mevcut eşyaların yerlerini mekanlara göre istediği gibi değiştirilebildiği için çok mutlu olur. Ev oyuncağı, aile hayatı örnekleme içerdiği için, çocuğun ebeveyni ve çevresi ile bir bağ kurmasını sağlar. Esasen hem tekil hem de grupla birlikte oynanmaya elverişli bir içselliğe sahip olan ev oyuncağı, drama amaçlı etkinliklerde veya anlık doğaçlamaya dayalı bir hikaye kapsamında oynanabilen bir oyuncak olup çocukta sosyal-duygusal gelişim sağlar. Buna göre, ev oyuncağı; çocukta sosyalleşme ile girişimciliği ve hayal gücünü geliştirirken, ev örnekleme uyarınca gerçek hayata dair çeşitli doğaçlamalar yapan çocuğun kişilik gelişimi üzerinde olumlu pekiştirmeler yapar. Ev oyuncağı sayesinde, çocuk gerçek hayatın bir yansıması olarak evin mekanlarını öğrenir ve her mekanın kendine özgü özelliklerini tanır, evi paylaşan bireylerin sosyal hayatları bağlamında taklit yordamıyla ilişkilendirmeler ve özgün kurgulamalar yapar. Ev oyuncağı, çocuğun arkadaşlarıyla birlikte oynayabildiği bir oyuncak olduğu için, çocuğun hem dil kullanma becerisini geliştirir hem de sosyalleşmesini sağlar. Ev oyuncağı, toplumun bir bireyi olarak çocukta paylaşma, başkalarının düşüncelerine/fikirlerine saygı duyma, başkalarıyla beraber bir şeyler yapabilme, grubun bir parçası olma, toplum içinde yaşama, başkalarıyla işbirliği yapma, sabırlı olma gibi kavramların algılanmasına ve pekişmesine yardımcı olur. Ev oyuncağı; içerisindeki mekanlar ile eşyalar nezdinde, gerçek ev yaşamının çocuklar tarafından oyunlaştırılarak oynanmasını sağlarken, gerçek hayatın tarafsız bir şekilde tecrübe edilmesini sağlar, çocuğu olası muhtemel sorunlar kapsamında (çözümüne yönelik diğer seçeneklerin de olabileceği öngörüsüyle) yapıcı olmaya yönlendirir. Ev oyuncağı sayesinde, ev tefrişatının (ev içerisindeki eşyaların mevcut mekanlara göre konuşlandırılarak düzenlenmesinin) çocuk tarafından özgün şekilde yapılabilmesi, çocuğun bu oyuncak evin içerisinde gerçekten yaşıyormuşçasına davranmasına etki eder ve keyifli bir zaman geçirmesine yardımcı olur.

Fırıldak Kategorisi: Fırıldak kategorisi; *İpli Fırıldak, Saplı Fırıldak, Topaç, Yoyo* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Beynin bütününe yönelik iyi bir beyin jimnastiği aracı olan

fırıldak oyuncakları; çocuğun parmaklarıyla hızlıca çevirip bırakarak veya etrafına dolanan ip vasıtasıyla ileriye doğru fırlatıp atarak yönlendirmesiyle dönüsel hareket gerçekleştiren oyuncaklar olup dönüsel harekete odaklanan çocukta dikkat eksikliği ile işlev bozukluğu gibi problemlerin çözümlenmesine yardımcı olur. Şekli bir koniyi andıran topaç oyuncuğu bir fırlıdak oyuncuğu olup alttaki sivri ucuna yakın yüzeylerine sarılan ipin hızlıca fakat kibarca ileriye doğru fırlatılmasıyla kendi eksenini etrafında dönmeye başlar. Bu olgu, topacın daha uzun süre dönmelerini sağlamak üzere, uygun fırlatmayı yapmak amacıyla çocuğu düşünmeye sevk eder, öngörülen dönüsellik için farklı yollar aramaya ve metodik yenilikler yapmaya yönlendirir. Amaç belirleme ve belirlenen amaca ulaşma bakımından önemli bir oyuncak olan topaç ve saplı fırlıdak gibi fırlıdak oyuncakları, çocuğu başarılı olmaya odaklar. Fırıldak oyuncakları, tekil olarak oynanabildiği gibi, grup halinde oynanabilen bir yarışma oyunu aracı olup çocukların bir araya gelerek sosyalleşmesini sağlar. Bir grupta birlikte oynarken rekabet farkındalığı yaratan fırlıdak oyuncakları, rakibinin kendisine göre üstün yanlarının ne olduğunu anlamaya çalışan çocukta neden-sonuç ilişkisi bağlamında gözlem yapma yeteneğini geliştirir.

Figürler Kategorisi: Figürler kategorisi; *Asker Figürleri, Bebek Figürleri, Hayvan Figürleri, İnsan Figürleri* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Figürler, çeşitli canlılara ait görseller olup çocukların hayal gücünü zenginleştirir. Figürlerin edilgen formu, çocukta koruma duygusunu ve değer verme bilincini geliştirir, bir arkadaş yakınlığıyla ve bu yakınlıktaki bir dost sıcaklığıyla figürlere yaklaşan çocuğun evrensel sevgi ve barış anlayışıyla mutlu olmasını sağlar. Çocuklar için (eli-kolu-bacağı oynatılabilen, başı hareket ettirilebilen, saçlı veya saçları taranıp bağlanabilen, elbise-üniformalar-ayakkabı giydirilebilen) bebek ve asker gibi insan figürleri çok dikkat çekicidir. Bu perspektifte, baş-gövde-ayak gibi uzuvların bulunduğu insan figürleri, çocuğun kendi vücudunu eşleştirerek/ilişkilendirerek tanıması bakımından faydalıdır. Çocuğun insan figürlü oyuncuğa elbise giydirmesi/çıkarması (ve varsa saçlarını taraması gibi) eylemleri gerçekleştirmesi, çocukta öz bakım becerilerinin gelişmesini sağlar. Bunun yanı sıra, hayvan figürleriyle, başta evcil hayvanlar olmak üzere çeşitli bilindik hayvan figürleri sayesinde, hayvanları yakından tanıyan çocuk, hayvanlardan korkmak yerine onları sevebileceğinin farkına varır, paylaşımcı ve korumacı yaklaşımla sorumluluk almayı ve olası gereksinimleri gözeterek destek olmayı öğrenir. Temel bir olgu olarak çocukta gelişen hayvan sevgisi, çocuğun ruhsal gelişimi için büyük katkı sağlar.

Harf Öğretme Kategorisi: Harf Öğretme kategorisi; alt kategori olmaksızın oluşturulmuştur ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Belli bir sıraya göre dizilmiş olan alfabede yer alan harflerin tanıtılması ve dik temel büyük/küçük alfabe harfleri hakkında çocukta farkındalık oluşturulması amacıyla kurgulanan harf öğretme oyuncakları, çocuğun sesli ve sessiz harflerden oluşan alfabeyi eğlenerek öğrenmesine destek olur. Çocuk, harf öğretme düzenlemeleri sayesinde, dildeki seslerin her birini gösteren işaretler olan harflere karşı görsel aşinalık kazanır ve alfabeyi oluşturan harflere ilişkin göz alışkanlığı edinir. Harfleri öğrenen çocukta, sözel olarak duygu ve düşüncelerini ifade etmek üzere, dil becerisi pekişir ve süreklilik kazanır. Dik temel harfler yazı fontu esasına göre değişik şekillerde oluşturulan harf öğretme oyuncakları, bir tabla üzerine açılan oyuk veya çentik ile örneklenmiş büyük ve/veya küçük formdaki harflerin kanıksanması, yontularak oluşturulan örnek harf üzerindeki kanalın içerisinde küt uçlu bir çubukla bilye yuvarlamak suretiyle ilgili harfin kurşun kalemle çizilmesine tanınması bağlamında çocuğa yardımcı olur.

İç İç Geçmeli Kategorisi: İç İç Geçmeli kategorisi; *Matruşka, Renkli Kutular* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Şekilsel olarak aynı görünen fakat boyutsal olarak farklı

olan parçalarıyla tündengelim ve tümevarım yaklaşımına göre kurgulanan iç içe geçmeli oyuncaklar, en az üç ve en çok sekiz parça içermek üzere birbiri içerisine geçirilerek aynı gövdede toparlanan renkli kutucuklar ile bardaklar olup (Matruşka tiplmesiyle birbirleriyle bütünleşen öznel kurgusuyla) çocukta psikomotor ve psikososyal becerileri geliştirir. İç İçe Geçmeli oyuncaklar; tündengelim ve tümevarım özneliğiyle çocukta kavrama, gözleme, deneyimleme ve keşfetme isteği uyandırır, merak etme olgusuyla çocukta problem çözme ve ilişkilendirme yeteneklerini geliştirir. Farklı boyutlardaki ahşap kutu veya bardak şeklindeki parçaların iç içe geçmesi ve iç içe geçen parçaların görsel bir bütünlük oluşturması, çocuğun odaklanmasını sağlar. Bu noktada, dikkatin yoğunlaşmasına etki eden iç içe geçmeli oyuncaklar, çocukta algıda seçicilik oluşturur ve gözleme dayalı analiz-sentez yapma yetkinliğini geliştirir.

Kukla Kategorisi: Kukla kategorisi; *Hayvan Figürlü Kukla, İnsan Figürlü Kukla, Pinokyo, Robotik Kukla* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Çocuğu doğaçlama yapmaya yönlendiren kukla oyuncağı, çocukta hayal gücünü ve yaratıcılığı geliştirir, çocuğun bir olayı hikayelendirerek anlatma becerisini geliştirmesine, soru sorma ile cevap verme bağlamında konuşmasına, yeni kelimeler öğrenerek kelime dağarcığını geliştirmesine katkıda bulunur. Kukla oyuncağı, çocuğun dil gelişimini sağlaması ve sosyalleşmesi sebebiyle kişilik gelişimi açısından çok önemlidir. Kukla; kişilerarası iletişimin bir gereği olarak, çocuğun beden dilini kullanma ve ses tonunu kontrol ederek dili etkin şekilde kullanma becerilerinin gelişmesini sağlar. Kukla ile çocuk kendini daha iyi ifade edebilme yetkinliğine ulaşır ve çocukta bağımsızlık ile özgüven duyguları gelişir. Kukla oyuncağı, çocuğun kendisini kuklayla özdeşleştirmesinin gizil bir yolu olabilir. Çocuk, iç dünyasının dışı vurumu olarak kuklayı bir sırdaşı veya bir can dostu gibi değerlendirmek suretiyle, onunla dertleşip rahatlamak ve/veya anlatmak istediği şeyleri ya da gerçekleşmesini umduğu hayalleri kukla oyuncağı aracılığıyla aktarmak veya açığa çıkarmak biçiminde dolaylı anlatımlı bir tavır sergileyebilir.

Kule Yapma Kategorisi: Kule Yapma kategorisi; *Halkalarla Konik Kule, Jenga (Dikdörtgen Bloklarla Kule), Kertikli Bloklarla Prizmatik Kule, Küplerle Kule* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Kule Yapma, belli sayıdaki parçaların aşağıdan yukarıya doğru üst üste yığılmasıyla koni şeklinde veya dikdörtgen prizma şeklinde bir görünüm ortaya çıkmasını sağlayan bir kurguda olup denge olgusuyla çocukta odaklanma ve el-göz koordinasyonu sağlama becerilerini kazandırır. Kule Yapma oyuncağı ile oynayan çocukta (bilişsel gelişimin önemli bir göstergesi olarak) dikkat ve koordinasyon en üst seviyede gerçekleşir. Kule Yapma sayesinde, çocukta organizasyon yeteneği gelişir, ters-düz ayrımı ile olağanlık ve olağandışılık deneyimlenir, görsel denge kurgusu mahiyetinde doğru ve eğik olguları sınanır. Kule Yapma oyuncağı; aşağıdan yukarıya doğru tamamlanınca bir koni oluşturmak üzere farklı renklerdeki halkalardan veya altıgen/sekizgen gibi değişik geometrik şekilli prizmalardan oluşan ya da prizmatik bir kule yapmak üzere aynı boyutlardaki düz veya kurtmeli dikdörtgen prizmalardan oluşan bir oyuncak kurgusu olup çocuk üzerinde ilgi toplayıcı bir etki yapmak suretiyle çocuğun odaklanmasına, el-göz koordinasyonu ile konik ya da prizmatik kuleyi başarıyla oluşturmasına katkı yapar. Kule Yapma, çocukta denge olgusunu pekiştirir ve ince motor becerisini geliştirir. Kule Yapma düzenlemeleri, belirli kurallara göre kule yapılması bağlamında, çocukta kural bilincini geliştirir ve çocuğu kurallara uyularak işlemler yapmaya yönlendirir.

Mekan Örnekleme Kategorisi: Mekan Örnekleme kategorisi; *Çiftlik Örnekleme, İşyeri Örnekleme, Kasaba Örnekleme, Sokak Örnekleme* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Mekan Örnekleme; çocuğun hayal gücüyle kendi

dünyasını kurması, kendi kurallarını koyarak bir düzen oluşturması bakımından, çocukta bilişsel gelişime büyük bir katkı yapar. Buna göre; içerisinde sıra sıra evlerin, park ve bahçelerin bulunduğu, insan figürleri eşliğinde çeşitli iş yerlerinin konuşlandığı bir semt/mahalle tiplmesi, çocuğun hayal gücünün gelişmesi açısından çok etkilidir. Çevreci kareografisi içerisinde yollar, köprüler, trafik ışıkları/levhaları, çeşitli ulaşım araçları, çeşitli kamu kurumları/kuruluşları, evler, villalar, insanlar, hayvanlar, ağaçlar, park ve bahçeler olmak üzere mümkün olduğunca çok geniş bir perspektifte dizayn edilmiş doğa ve şehir hayatını iç içe bünyesinde barındıran mekan örneklemesi oyuncaklarıyla oynayan bir çocukta hem öznel bir tatmin duygusu gelişir hem de çocuğun olaylara, insanlara, doğaya ve çevreye bakışı olumlu yönde gelişir. Mekan örneklemesine göre, değişik iş ve meslekler bağlamında, işin yürütüldüğü ve mesleğin icra edildiği işyerleri çerçevesinde (örneklenen işyeriyle ilişkili alet-edevat ve teçhizatı da örneklemek suretiyle) firma/işletme ve büro/ofis gibi çeşitli işyeri kurgularını içeren, üstten bakışlı olarak veya yandan mekanın içerisini gösterecek şekilde düzenlenen işyeri örneklemeleri, çocuğun sosyal yaşamın ayrılmaz bir parçası olan iş yaşamının farkına varmasına yardımcı olur. Bu perspektifte, çeşitli iş ve mesleki faaliyet alanlarına ilişkin işyeri örneklemeleri sayesinde, çocuk yaşamın olağanlığını algılar ve günlük yaşama yönelik yansısıyla çalışma hayatının farkındalığına ulaşır.

Model Eşyalar Kategorisi: Model Eşyalar kategorisi; *Bebek Arabası, Beşik, Cep Telefonu, Mutfak Seti, Tamir Seti* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Model Eşyalar, günlük yaşamda yetişkinlerin edindiği ve kullandığı çoğu şeyin (eşyaların ve araç-gereçlerin) minimalize edilmiş hali olup çocuk onlarla oyun oynayarak hayal gücünü geliştirir, bir nevi yetişkin taklidi yaparak kendisini geliştirir ve ebeveyni ile özdeşim kurmak suretiyle empati kurma yeteneğini artırır. Günlük hayatın içerisinde kullanılan eşyaların ve araç-gereçlerin küçültülmüş veya büyütülmüş tiplmeleri olan model eşyalar, kullanım yeri ve kullanılma şekli itibarıyla (çocuğun eğlenerek ve ebeveyniyle özdeşim kurarak kendisini tanıması, hayatın olağan akışı içerisinde gerçekleşen günlük faaliyetleri öğrenmesi bakımından) çocuğun psikoseksüel gelişimi ile sosyal-duygusal gelişimine ve özbakım becerisinin gelişmesine katkıda bulunur. Model Eşyalar desteğinde çeşitli eşyalar ile araç-gereçleri farazi olarak kullanarak kendini kanıtlayan çocukta özgüven gelişir. Model Eşyalar; çocuğun ebeveyninden gördüğünü taklit edebileceği, ebeveyni gibi davranabileceği ve merak etme duygusu ile hareket ederek araştırmacı kişiliğini ön plana çıkartabileceği oyuncaklardır. Bu çerçevede, model eşyalar kullanılmak suretiyle grup halinde oynanan dramatize oyunlar sayesinde, çocuk ekibin bir parçası olarak grup içinde nasıl davranması gerektiğini öğrenir, toplumsal ortam örneklemesiyle eşya ve araç-gereç kullanımında paylaşımcı olmayı öğrenir. Sınırsız düşünebilmeye birlikte hayal gücü ve yaratıcılığa destek olan model eşyalar, çocukta yaratıcı düşünce ve hayal gücü ile öğrenme becerisini geliştirir, bir birey olarak yetkinliğini fark eden çocuğun kendine güven duymasına yardımcı olur.

Paytak Kategorisi: Paytak kategorisi; *İple Çekmeli Paytak, Sapla İteklemeli Paytak* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Ucundaki ipin çekilerek veya sapından tutulmak suretiyle iteklenerek hareket ettirilen, içerisine farklı geometrik şekiller yerleştirilebilen ve hareket ettirilince içindeki şekillerin birbirlerine çarpmasıyla sesler çıkartan paytakların hareket etmesi, yürümeye yeni başlayan bir çocuğun ilgisini çeker, adımlamaya yönelik psikomotor davranış sergilemesinde, yürüyerek ilerleme olgusuna odaklanmasına yardımcı olur. Üzerinde bulunan cırcır veya çan ya da tırtık mekanizmaları sebebiyle, çocuk hızlandıkça sesinin arttığı ve çocuk yavaşladıkça sesinin azaldığı paytaklar, çocukta zeka ve dikkat gelişimine ve el-göz-işitme koordinasyonunun gelişmesine katkı yapar, ritme göre tempo tutmak veya tempoya göre ritim oluşturmak suretiyle, uyumlu yürüme ya da ritmik

veya tempolu hareket etme becerisinin gelişimini destekler. İçerisine açılan oyuğa yerleştirilmiş (renkli çizgilerle üzerine daire şekilleri çizilmiş) kürenin, paytak ipe çekildiğinde hareket etmesine bağlı olarak tekerleklerle temasına istinaden devinime geçmesiyle birlikte, ilerleme yönüne göre aksel dönüşler yaparak dönmeye başlaması, çocuğun ilgisini çeker ve çocuğun (kendi yürümesine bağlı olarak harekete başlayan) paytak ile ilişkili bir yürüme davranışı göstermesine neden olur. Şöyle ki; çocuk paytağı ipinden tutup adımlayarak öne doğru ilerlerken başını çevirerek arkadaki paytağın ilerleyiş durumunu kontrol ederek veya yüzü paytağa dönük şekilde arka arkaya giderek, kendisinin yürüyüşü ile paytağın ilerleyişini, hız ve mesafe dengesi açısından uyumlandırmaya yönelir.

Pedalsız Bisiklet Kategorisi: Pedalsız Bisiklet kategorisi; *Dört Tekerlekli Pedalsız Bisiklet, Üç Tekerlekli Pedalsız Bisiklet, İki Tekerlekli Pedalsız Bisiklet, Scooter (Tekerlekli Kızak)* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Pedalsız Bisiklet, oturma pozisyonunda iken öne doğru ilerlemek üzere yanlardaki tutamaklardan tutunarak ayakları yere basar vaziyette ileriye doğru hareket etmeyi amaçlayan çocuğun deneme-yanılma ile denge kavramını öğrenmesini sağlayan önemli bir motivasyon aracıdır. Bisiklete binmek olgusu, ayakların ve kolların uyumlu bir sürüş davranışını ortaya koyması mahiyetinde, çocukta denge ve kuvvet kavramlarının algılanmasına yardımcı olur. Pedalsız Bisiklet süren çocuk, denge-kuvvet ilişkisini fark eder, hızlı-yavaş ile ilerleme-durma ayrımlarının farkına varır. Pedalsız Bisiklet, çocuğun kendi kas sisteminden yararlanarak ileri gitme ve geri gelme hareketi yapabilmesine yardımcı olurken, el-kol-bacak kaslarının güçlenmesine katkı yapar, çocuğun öne giderken sağa veya sola döneceği zaman mutlaka yavaşlanması gerektiğini ve arka arkaya gidilmesi halinde başın çevrilerek çevrenin/güzergahın kontrol edilmesi gerektiğini tecrübe edinmesine yardımcı olur. Pedalsız bisiklet sayesinde, dengede durma ile ileri-geri yönlenme ve sağa-sola manevra yapma yetkinliğine ulaşan çocukta, denge-kuvvet ilişkilendirmesinde kendini yetkin görmeye bağlı olarak olumlu bir bakış açısı ve özgüven gelişir.

Sallanan At Kategorisi: Sallanan At kategorisi; alt kategori olmaksızın oluşturulmuştur ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Çocuk için sınırları olmayan bir özgürlük içinde derin bir hayal gücü göstergesi olan sallanan at oyuncağı, çocuğa geniş ufuklar açar ve hikayemsi değişik senaryolar kurmak suretiyle çocuğun hayal dünyasını geliştirir. Sallanan At oyuncağı, çocuğun ruhsal gelişiminin yanı sıra, zihinsel ve bedensel gelişimine de katkı sağlar. Şöyle ki; çocuğun bedenini kontrol etme ve vücut hareketlerini geliştirme bağlamında, atın öne-arkaya doğru sallanması için kendi başını öne doğru eğip arkaya doğru tekrar kaldırmak suretiyle bedenini ileri-geri hareket ettirmesi ve aynı zamanda elleriyle de atın başına konuşturulmuş ipe ya da tutamağa tutunarak dengesini sağlaması, çocuğun zihinsel ve bedensel gelişimine büyük katkı sağlar. Esasen canlı bir varlık olan atın imgesel bir yansıması olan sallanan at oyuncağı, çocuğa doğayı/çevreyi ve hayvanları sevdiren, hayatı da anlamlandırır. Öyle ki; çocuk sallanan at oyuncağı ile duygusal bir bağ kurabilir ve atı izafi bir arkadaşı olarak benimseyebilir, ata kendi taktığı isimle seslenerek onu kişiselleştirebilir. Bu durum, çocuğun canlı bir varlık olan at ile özdeşleştirdiği sallanan at oyuncağını bir arkadaş olarak gördüğünü simgelerken, çocukta sevgi ve dostluk ile arkadaşlık gibi kavramların pekişmesini sağlar, evrensel barış ve hoşgörü duygularını geliştirir. Sallanan At oyuncağı, çocuğun ellerini tutamaklara tutunarak oturur vaziyette öne-arkaya doğru sallanması ile ortaya çıkan hız dolayısıyla değişime uyum sağlamaya çalışmasıyla, bilişsel yönden zeka gelişimine katkı yapar, bedensel yönden kas-iskelet sisteminin gelişimini destekler ve çocuğun fiziksel olarak rahatlamasına yardımcı olur.

Sayı Öğretme Kategorisi: Sayı Öğretme kategorisi; *Abaküs, Matematik Kurgulu, Sayı Öğretici, Sayı-Alfabe Öğretici, Sayı-Zaman Öğretici* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Sayı Öğretme oyuncacı; mantıksal-matematiksel zeka gelişimi bağlamında, üç boyutlu ve iki boyutlu görsellikle öğrenme olgusu uyarınca, ahşap bir tabla üzerinde 1'den 10'a kadar rakamları sıralı olarak gösteren, her rakamın sayısal değerine karşılık gelen miktarı hem dikey olarak çubuklarda takılı ahşap halkalarla hem de yatay olarak tabla yüzeyinde (mevcut rakamın değeri kadar) renkli beneklerle simgeleyen öznel bir oyuncak olup çocukta (sayı kavramını öğretmek suretiyle) sayısal (matematiksel) zekanın gelişimine ilaveten sıra-düzen ve kural algısının gelişmesine katkı sağlar. Buna göre, örneklenen rakamla ilintili çubuğa mevcut rakamın sayısal değeri kadar halkayı sayarak takan çocuk, sayı saymak suretiyle rakam-miktar kavramını öğrenir ve üzerinde ilgili rakamın değeri/miktarı kadar beneklerin veya figürlerin bulunduğu alana bakan çocuk, görsel olarak sayı-miktar ilişkilendirmesini yapar. Çocuğun bilişsel gelişimini destekleyen sayı öğretme oyuncacı aracılığıyla, çocuklar sayı sembollerini (rakamları) tanır/tanımlar ve örneklenen miktarla eşdeğer olan rakamı bulup eşleştirir. Çocuk, sayıları öğrendikçe ve sayı (rakam) ile miktar/değer eşleştirmesi yaptıkça bilişsel yetkinliklerini keşfeder ve rakam-miktar özümsemesine atfen sayısal işlemleri başarmaya yönelik içsel başarı duygusuyla özgüven kazanır. Sayı öğretme amacıyla kurgulanan oyunculardan biri de abaküs olup her birinde 10 adet renkli ahşap boncuğun bulunduğu toplam 10 sıra/dizge içerir. Bu dizgeleri baştan sona doğru 1'den 10'a kadar sayan çocuk, abaküs aracılığıyla sayı saymayı tecrübe edinir. Çocukta sayısal zekayla birlikte görsel zeka gelişimini destekleyen abaküs, dizgelerde gruplama yapmaya olanak sağladığı için, çocuğun sayı/miktar kapsamında grup oluşturma becerisini geliştirir, yatay ve dikey kümeleme yapmasını sağlar. Sayı öğretme oyuncakları, çocukta (okul öncesi dönem itibarıyla) çıkarma ve toplama işlemleri esas olmak üzere, analitik düşünme yetisinin kazanılmasına katkı sağlar. Çocukta zeka geliştirici bir işleve sahip olan sayı öğretme oyuncakları, çocuğa; planlı hareket etmeyi, hızlı ve doğru karar vermeyi öğretirken, problemlere (olaylara ve mevcut durumlara) farklı açılardan nasıl yaklaşabileceğini ve bunların nasıl yorumlanabileceğini gösterir, karmaşık bir sorun karşısında ihtiyatlı olmayı öğretir.

Vasita Kategorisi: Vasita kategorisi; *Araba, Gemi, Helikopter, Kamyon, Tren, Uçak* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Vasita olarak addedilen araba (otomobil), kamyon, otobüs, tren, vapur, gemi, uçak ve helikopter gibi taşıt (ulaşım aracı) tiplmesiyle tasarlanmış vasita oyuncaklarıyla oynamak, çocuk için bir özgürlük göstergesidir. Çocukta özgüven ve kişilik gelişimini destekleyen vasita oyuncakları, hür iradesiyle hayal dünyasında hareket edebilmesinin bir yansıması olarak, çocuğa olabildiğince özgür olma fırsatı sunar. Vasita oyuncaklarının (üzerine/içerisine bir şeyler koyulup) iteklenerek ve çekilerek veya uçurularak ya da yüzdürülerek hareket ettirilebilmesi, araç tiplmesiyle özdeşleşen çocuğun ilgisini çeker ve hayal ile gerçeklik arasında bir ilişki kurmasına yardımcı olur. Bu bağlamda, çocuğun ben merkezli düşünüşten toplumsal düşünmeye geçişinde, vasita oyuncaklarının çok büyük katkısı vardır. Öyle ki; araç modelindeki vasita oyuncakları, çocuğun cesaret ve kararlılık göstererek kendini ifade etmesine olanak sağlar, paydaşlık oluşturma ve duygudaşlık kurma çerçevesinde toplumun bir bireyi olan çocuğun sosyalleşmesine yardımcı olur, özgüven kazanmasına katkı sağlar. Görsel olarak basit ve sade bir kurgu içeren vasita oyuncakları, basitlikleri ve sadelikleri ile çocuğun ilgisini çeker, çocuğun hayal gücünü ve yaratıcılığını destekler, çocuğun hayata bakışını olumlu yönde geliştirir ve girişimciliğini öne çıkarır. Vasita oyuncaklarıyla toplumsal normlar ve trafik kuralları konusunda çocukta farkındalık sağlanır, çocuğun toplum içinde kendine güveni olan bir birey hüviyetiyle sosyalleşmesine bağlı olarak gerçek hayata uyum sağlayabilmesi kolaylaşır. Vasita oyuncakları; bireysellikten ziyade,

çocuğu insanlarla bağlantı kurma ve işbirliği yapma dürtüsüyle paylaşımcı olmaya sevk eder, çocukta sosyal-duygusal gelişim ile psikomotor gelişime yardımcı olur ve el-göz koordinasyonuna katkı sağlar.

Yapboz Kategorisi: Yapboz kategorisi; *Doğa/Çevre Figürlü Yapboz, Geometrik Şekilli Yapboz, Haritalı Yapboz, Hayvan Figürlü Yapboz, İnsan Figürlü Yapboz, Tangram, Vasıta Figürlü Yapboz* alt kategorilerinden oluşmaktadır ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Yapboz; statik kurgu ve dinamik kurgu biçiminde düzenlenmiş bir oyuncak olup parçaların belli bir özellik ya da oluş sırasına göre sıralanması ve/veya gruplanması ile bir figürün veya bir şeklin meydana getirilmesini amaçlar. Buna göre; dinamik kurgulu yapboz, halihazırdaki parçaları kullanarak çocuğa yaratıcı düşünme ile bir figür/şekil oluşturma imkanı verirken, statik kurgulu yapboz ise, mevcut parçaların kılavuzluğunda sadece oluşturulması öngörülen figürün veya şeklin ortaya çıkarılması gerektiğini vurgulayarak çocuğu yapboz yapmaya yönlendirir. Birbiriyle ilişkili parçaları birbirine tamamlamayı ve bütüne ulaştırmayı amaçlayan yapboz oyuncuğu; parça-bütün ilişkilerini algılama, tahmin yürütme, karar verme, deneme-yanılma yoluyla öğrenme, gözlem yapma, parçaları renk ve şekil ile büyüklük gibi özellikleriyle değerlendirip karşılaştırması ve ilişkilendirmesi konusunda çocuğa yardımcı olur ve çocukta bilişsel gelişim ile görsel zeka gelişimini destekler. Yapboz oyuncakları; çocukta zeka gelişiminin yanı sıra, tümevarım ve tümdengelim kuramlarına göre analiz ve sentez yapma, dikkat yoğunlaştırma, muhakeme etme, gözlemlenme, mukayese yapma, düşünme, hatırlama, benzerlik ve farklılık bulma, sınıflama-sıralama, bütünleştirme-eşleştirme, çözüm üretme, problem çözme, parça-bütün ilişkisi kurma, şekil-zemin algısı sağlama becerilerini geliştirir. Kendine özgü bir kurguya sahip olan yapbozun yapılması aşamasında, karmaşık ve herhangi bir mana ifade etmeyen yapboz parçalarının belirli bir sıraya göre bir araya getirilerek anlamlı bir bütünü oluşturması, düşünsel ve problem çözmeye yönelik öznel bir çaba gerektirdiği için, bu özelliğiyle yapboz oyuncuğu çocukta muhakeme etmek suretiyle uygun çözümü bulma becerisini geliştirir. Çocuğun, parça-bütün ilişkisi dahilinde gördüğü bir parçayı yapboz kurgusu içerisinde yeri geldiği zaman hatırlayıp kullanması, yapboz oluştukça yapbozdaki boşlukların hangi parçalarla doğru olarak tamamlanacağını muhakeme etmesi (var olan duruma veya soruna uygun bir çözüm bulmak üzere etraflıca düşünmesi) çocukta görsel hafızanın güçlenmesine ve zihin gelişimine katkıda bulunur, bütünlüğün sağlanması çocuğa özgüven kazandırır. Yapboz oyuncuğuyla zekasını kullanarak (şekil, zemin, renk ve desen algısı dahilinde) parçaları bir araya getirip doğru çözümü bulmaya çalışan çocukta, görsel zeka gelişimiyle birlikte el-göz koordinasyonu gelişir, yapboz parçalarını sabırla birleştirip sonuca ulaşan çocuğun (başladığı işi başarıyla tamamlayabilmiş olmasının verdiği mutlulukla) kendine olan güveni artar ve sorun çözme becerisiyle özgüveni pekişir.

Yeknesak Kategorisi: Yeknesak kategorisi; alt kategori olmaksızın oluşturulmuştur ve gelişim alanlarına göre okul öncesi çocuk gelişiminde özet olarak aşağıdaki işlevlere sahiptir. Yeknesak oyuncak düzenlemeleri, günlük hayatta hep aynı biçimde sürüp giden bazı olguların imgelenmesini sağlamak üzere, bütünleşik bir kurguyla aynı gövde üzerinde oluşturulmuş oyuncaklar olup çocuğun mevcut düzenlemedeki örnek olguyu kendi hayal gücünü katarak canlandırmasına katkı sağlar. Gerçek hayata ilişkin değişik senaryolar içeren yeknesak düzenlemeler, bütüncül bir yapıyla düzenli şekilde yinelenerek devam eden tekdüze içselliğiyle, bir şeyin veya bir durumun ya da bir olgunun hayatın olağan akışına uygunluğu veya aykırılığı hakkında çocuğun bir farkındalığa ulaşmasına yardımcı olur, çocuğun dünyayı tanıyıp anlamasına, doğrudan ya da dolaylı ilişkilendirmeler yapmasına katkıda bulunur.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çocukluk, her insanın hayatında var olan ve her insan için çok önemli olan bir süreçtir. Öyle ki, çocukluğun hem bedenen ve ruhen hem de sosyal yönden olağan bir seyirde gerçekleşmesi, toplumun tüm bireyleri için ideal bir yetişme öngörüsü olarak değerlendirilir. Böyle bakıldığında başlı başına bir araştırma konusu olan çocukluk, gelişme ve öğrenme birlikteliğiyle bütünleşen önemli bir süreç olup Sigmund Freud (1856-1939)'un evrensel kabul gören psikanaliz kuramıyla tanımlanan psikoseksüel gelişim evreleri çerçevesinde, oral dönem (0-2 yaş: 0-24 ay), anal dönem (2-3 yaş: 24-36 ay), fallik dönem (3-5 yaş: 36-60 ay), latent dönem (5-12 yaş) ve genital dönem (12-18 yaş) tanımlamalarıyla, doğumdan başlayarak (psikomotor gelişim, bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal-duygusal gelişim ve özbakım becerisi odağında ortaya çıkan belli gelişim özellikleri dahilinde) onsekiz yaşına kadar gerçekleşen çocuk gelişimi ile betimlenir. Buna göre, söz konusu her dönemin kendine özgü bir gelişim biçimi ve seviyesi olup 0-6 yaş (veya 0-72 ay) aralığındaki çocuk gelişimi, oyun ve oyuncak eşliğinde gerçekleştiği için, kendine özgü bir farklılığa sahiptir ve okul öncesi dönem olarak adlandırılır. Bu bağlamda, çocuk gelişiminin, okul öncesi dönem önde gelmek üzere, büyük ve küçük kas gelişimini içeren psikomotor gelişim ile [Gardner tarafından 1993 yılında ileri sürülen çoklu zeka kuramı bağlamında açığa çıkan] bilişsel gelişimin yanı sıra, dil gelişimi, sosyal-duygusal gelişim ve özbakım becerisi itibarıyla, bütün gelişim alanlarının eşgüdümüyle (olması gerektiği gibi bir uyum ve düzen içerisinde) gerçekleşmesi, eğitsel ve gelişimsel çocuk eğitiminde temel hedeftir ve önüne geçilemez bir gerçektir.

0-6 yaş (veya 0-72 ay) arasını kapsayan okul öncesi dönem, oyun ve oyuncak eşliğinde gerçekleşen bir süreç olarak çocuk gelişiminin önemli bir evresini teşkil ederken, bu süreçte öne çıkan oyuncak türlerinden biri olan eğitici ahşap oyuncaklar, lifli ve gözenekli yapısıyla doğanın bir yansıması olarak sürdürülebilir ormancılık faaliyetleriyle yetiştirilen ağaçlardan elde edilen doğal ve organik bir malzeme olan ahşaptan imal edilen oyuncaklardır ve okul öncesi çocukluk döneminde gelişim alanlarının tümüne katkı sağlayan bir içeriktedir. Bu perspektifte, kendine özgü tasarım kurgusuyla çok sayıda oyuncaktan oluşan oldukça geniş bir ürün karmasına sahip olan ahşap oyuncaklar (ve belli ölçütlerle kategorize edilerek ahşap oyuncak kategorizasyonu çerçevesinde takdim edilen eğitici ahşap oyuncaklar), okul öncesi dönem önceliğinde çocuk gelişimi sürecinin tamamında pekiştirici bir işleve sahiptir.

Bu açıklamalar ışığında, gelişim dönemleri itibarıyla gelişim alanları dahilinde ortaya çıkan belli özelliklerle gerçekleşen çocuk gelişimi ile doğal ve organik bir malzeme olan ahşaptan yapılan eğitici ahşap oyuncaklar, oyun ve oyuncak eşliğinde gerçekleşen okul öncesi çocukluk dönemi önceliğinde, birbirleriyle birleşen ve ayrılmaz bir bütünlük oluşturan olgulardır. Bundan ötürü, çocukluk ve ahşap oyuncaklar, okul öncesi dönem bağlamında, eğitsel ve gelişimsel çocuk eğitiminin çerçevesini belirleyen iki temel unsur olarak ortadadır.

KAYNAKÇA

- Ames Bates, L., Gillespie, C., Haines, J., Ilg, F. (1980). *The Child From One to Six: Evaluating the Behavior of the Preschool Child*. London: Hamish Hamilton Ltd.
- Aral, N., Kandır, A., Yaşar C.M. (2002). *Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı*. İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Arnas Aktaş, Y. (2002). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Okul-Aile İşbirliği*. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2 (22): 31-41.
- Asprea, A., Barbiero, M. (1965). *Early Socialization in Family and in Nursery Environment*. *Rivista di Psicologia Clinica (Journal of Clinical Psychology)*, 59 (2): 316-322.

- Barnes, K.E. (1971). Preschool Play Norms: A Replication. *Developmental Psychology*; 5: 99-103.
- Başaran, I. (2004). Etkili Öğrenme ve Çoklu Zeka Kuramı. *Ege Eğitim Dergisi*, 5: 7-15.
- Bee, H., Boyd, D. (2009). Çocuk Gelişim Psikolojisi. Çeviren: Orhan Gündüz. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Behar, L., Stringfield, S. (1974). A Behaviour Rating Scale for the Preschool Child. *Developmental Psychology*, 10: 601-610.
- Beller, E. (1973). Research on Organised Programs of Early Education. In: *Handbook of Research on Teaching: 2*. Editor: Robert Morris William Travers. Chicago: Rand McNally.
- Bilir, Ş. (1979). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi El Kitabı 2. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Blank, M. (1974). Pre-School and/or Education. In: *Early Childhood Education*. Editor: Barbara Tizard. Slough: National Foundation For Educational Research.
- Bredenkamp, S., Copple, C. (1987). Developmentally Appropriate Practice in Early Childhood Programs Serving Children from Birth Through Age 8. Washington: National Association for the Education of Young Children.
- Brown, A.L., Kane, M.J. (1988). Preschool Children can Learn to Transfer: Learning to Learn and Learning from Example. *Cognitive Psychology*, 20 (4): 493-523.
- Bruner, J.S., Jolly, A., Syla, K. (1976). *Play: Its Role in Development and Evolution*. New York: Basic Books.
- Buck, R. (1977). Nonverbal Communication of Affect in Preschool Children: Relationships With Personality and Skin Conductance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 35: 235-236.
- Callanan, M.A., Oakes, L.A. (1992). Preschoolers' Questions and Parents' Explanations: Causal Thinking in Everyday Activity. *Cognitive Development*, 7: 213-233.
- Christie, J. (1983). The Effects of Play Tutoring on Young Children's Cognitive Performance. *Journal of Educational Research*, 76 (6): 326-330.
- Clark, A.H., Wyon, S.M., Richards, M.P. (1969). Free Play in Nursery School Children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 10: 205-216.
- Cloud, H., Townsend, J. (2018). Çocuklarda Sınırlar. (Çeviren: Belgin Selen Haktanır). İstanbul: Koridor Yayıncılık.
- Collins, W.A., Gleason, T., Sesma, A. (1997). Internalization, Autonomy and Relationships: Development During Adolescence. In: *Parenting and Children's Internalization of Values*. Editors: Joan E. Grusec and Leon Kuczynski. New York: Wiley, pp. 78-99.
- Cratty, B. (1979). *Perceptual and Motor Development in Infants and Young Children*. New Jersey: Prentice Hall.
- Curtis, A. (1986). *A Curriculum For the Pre-school Child: Learning to Learn*. Slough: National Foundation For Educational Research.
- Çelik, N., Daşcan, Ö. (2014). Son Değişikliklerle Okul Öncesi Eğitim Programı ve Etkinlik Kitabı. Ankara: Anı Yayınları.

- Çiçek, A. (2002). 0-6 Yaş Grubu Çocuklarda Dil Gelişimi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (1): 115-124.
- Denham, S., Renwick, S., Holt, R. (1991). Working and Playing Together: Prediction of Preschool Social-Emotional Competence From Mother-Child Interaction. *Child Development*, 62: 242-249.
- Denham, S.A. (1986). Social Cognition, Prosocial Behavior, and Emotion in Preschoolers: Contextual Validation. *Child Development*, 57: 194-201.
- Durakoğlu, A. (2011). Maria Montessori'ye Göre Okul Öncesi Çocukluk Döneminin Özellikleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (2011): 133-145.
- Egemen, A., Yılmaz, Ö., Akil, İ. (2004). Oyun, Oyuncak ve Çocuk. *Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 5 (2): 39-42.
- Elibol, C.G., Kılıç, Y., Burdurlu, E. (2006). Okul Öncesi Çocuk Oyuncaklarında Malzeme Kullanımı ve 4-6 Yaş Çocuklarının Renk Tercihleri, *Aile ve Toplum*, 9: 35-41.
- Fazlıoğlu, Y. (2012). Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi. Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.
- Fowler, W. (1968). The Effect of Early Stimulation in the Emergence of Cognitive Processes. In: *Early Education*. Editors: Robert D. Hess, Roberta Meyer Bear. Chicago: Aldine Publishing, pp. 9-36.
- Gallahue, D.L. (1982). *Understanding Motor Development in Children*. New York: John Wiley & Sons.
- Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligence: The Theory in Practice*. New York: Basic Books.
- Güçlü, S. (2016). Çocukluk ve Çocukluğun Sosyolojisi Bağlamında Çocuk Hakları. *Sosyoloji Dergisi*, Armağan Sayısı: 1-22.
- Haktanır, G. (2007). *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Hiebert, E.H. (1981). Developmental patterns and interrelationships of preschool children's print awareness. *Reading Research Quarterly*, 16, 236-260.
- Huenecke, D. (1982). What is Curriculum Theorizing ? What are Its Implications for Practice ? *Educational Leadership*, 39 (4): 290-294
- Hughes, M. (1983). Teaching Arithmetic to Pre-School Children. *Educational Review*; 35, (2): 163-173.
- Hunt, J.M. (1961). *Intelligence and Experience*. New York: Ronald Press.
- Ishii-Kuntz, M., Makino, K., Kato, K., Tsuchiya, M. (2014). Japanese Fathers of Preschoolers and Their Involvement in Child Care. *Journal of Marriage and Family*, 66 (3):779-791.
- Işıkoğlu, N., İvrendi, A.B. (2008). Anne ve Babaların Oyuna Katılımı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (2): 47-57.
- İlter, B., Er, S. (2007). Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi Üzerine Veli ve Öğretmen Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (1): 21-30.
- Jackman, H.L., Beaver, N.H., Wyatt, S.S. (2014). *Early Education Curriculum: A child's Connection to the World*. Belmont: Wadsworth Cengage Learning.

- Jacques, S., Zelazo, P.D. (2001). The Flexible Item Selection Task (FIST): A Measure of Executive Function in Preschoolers. *Developmental Neuropsychology*, 20 (3): 573-591.
- Jennings, S.A. (1975). Effects of Sex Typing in Children's Stories on Preference and Recall. *Child Development*, 46 (1): 220-223.
- Kalemci, F. (1998). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Çevre Düzenlemesi ve Çalışan Eğitimci Personelin Nitelikleri Yönünden İncelenmesi. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kandır, A., Alpan, Y. (2008). Okul Öncesi Dönemde Sosyal-Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi. *Aile ve Toplum*, 4 (14): 33-38.
- Katlav, S. (2014). Oyunun Okul Öncesi Çocuklarda 3-5 Yaş Çocuklarının Gelişimine Etkileri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 28: 253-273.
- Kaya, A. (2007). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Keskin, F., Ömeroğlu, E., Okur, A. (2015). 0-6 Yaş Arasındaki Çocuklara Sözcük Öğretimi ile İlgili Çalışmaların İncelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3 (1): 80-95.
- Klaus, R.A., Gray, S.W. (1968). The Early Training Project for Disadvantaged Children: A Report after Five Years. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 33 (4), Serial No: 120.
- Koester, L., Johnson, J.E. (1984). Children's Instructional Strategies: A Comparison of Sibling and Peer Tutoring. *Acta Paedologica*, 1: 23-32.
- Körükçü, Ö. (2012). Okulöncesi Eğitime Yönelik Resimli Çocuk Kitaplarının Bulunması Gereken Temel Özellikler Açısından İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (2): 243-254.
- Landreth, C. (1972). *Preschool Learning and Teaching*. New York. Harper and Row.
- Landry, S.H. (2008). The Role of Parents in Early Childhood Learning. In: *Encyclopedia on Early Childhood Development*. Editors: Richard E. Tremblay, Michel Boivin, Ray DeV. Peters. Montreal, Quebec: Centre of Excellence for Early Childhood Development and Strategic Knowledge Cluster on Early Development, pp. 1-6.
- Leaper, C. (2015). Gender and Social-Cognitive Development. In: *Handbook of Child Psychology and Developmental Science 2: Cognitive Processes*. Editors: Lynn S. Liben and Ulrich Müller. New York: John Wiley & Sons Inc., pp. 806-853.
- MacWhinney, B. (2015). Language Development. In: *Handbook of Child Psychology and Developmental Science 2: Cognitive Processes*. Editors: Lynn S. Liben and Ulrich Müller. New York: John Wiley & Sons Inc., pp. 296-338.
- Mangır, M., Aktaş, Y. (1993). Çocuğun Gelişiminde Oyunun Önemi. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 26 (16): 14-19.
- McCandless, B.R. (1967). *Children: Behaviour and Development*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- McClintock, C.G., Moskowitz, J.M. (1976). Children's Preferences for Individualistic, Cooperative and Competitive Outcomes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 34: 543-555.
- McKinnon, D.W. (1962). The Nature and Nurture of Creative Talent. *American Psychologist*, 17 (7): 484-495.

- Metin, Ş., Mercan, Z., Kavak Ş. (2018). Geçmişten Günümüze Oyuncak ve Oyuncakların Çocuğun Gelişimine Etkileri. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 8 (1): 1-18.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2009). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Çocuğun Gelişimi. MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi) (http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Geli%C5%9Fim.pdf) (Erişim: 12.01.2013).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2009). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Eğitici Oyuncaklar. MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi) (http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Geli%C5%9Fim.pdf) (Erişim: 12.01.2013).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). 0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü (<http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/0-36program.pdf>) (Erişim: 12.01.2013).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü (<http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>) (Erişim: 12.01.2013).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2016). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: 0-36 Ay Oyun ve Oyuncak. http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/0-36%20ay%20oyun%20ve%20oyuncak.pdf (Erişim: 15.03.2016).
- Niemann, H. (1977). The Historical Development of Playthings. In: *Playthings for Play, Ideas of Criteria on Children's Playthings*. Editors: Karlheins Otto, Kater Schmidt, Yrjo Sotamaa and Juhani Salovaara. Berlin: Amt für industrielle Formgestaltung, pp. 143–151.
- Oğuzkan, Ş., Avcı, N. (2000). *Okul Öncesinde Eğitici Oyuncaklar*. YA-PA Yayınları, İstanbul.
- Oktay, A. (2004). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Olson, D.R. (1970). *Cognitive Development: The Child's Acquisition of Diagonality*. New York: Academic Press.
- Omwake, E. (1971). *Preschool Programs in Historical Perspective*. *Interchange (A Quarterly Review of Education)*, 2 (2): 27-40.
- Onur, B. (1992). *Tarih Boyunca Oyunlar ve Oyuncaklar*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 2 (25): 365-386.
- Önder, A., Şallı, D., Vatansever, G. (2015). *Sanat Etkinlikleri ile Kavram Eğitimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özer, D.S, Özer, M.K. (2009). *Çocuklarda Motor Gelişim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özkızıklı, S., Okutan, N.Ş. (2014). *Bebeklik ve Okul Öncesi Dönemde Cinsel Gelişim ve Eğitim. İçinde: Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim: Cinsel Gelişim ve Eğitim*. Editör: İsmihan Artan. Ankara: Hedef Yayıncılık, s. 319-332.
- Öztürk, A. (2010). *Çocuk Edebiyatı ve Okul Öncesi Eğitimde Türkçe Dil Etkinlikleri*. Ankara: Eğiten Kitap.

- Özyürek, A., Çetin, A., Şahin, D., Yıldırım, R., Evirgen, N. (2018). Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Problem Çözme Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 3 (2): 32-41.
- Page, J.M. (2000). *Reframing the Early Childhood Curriculum: Educational Imperatives for the Future*. London: Routledge-Falmer.
- Pehlivan, H. (2005). *Oyun ve Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Poyraz, H. (1999). *Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Prakasha, V. (1983). *Towards an Open Learning Environment for the Young Child: Some Principles, Practices and Issues in Curriculum Planning*. Digest No: 4 "Notes, Comments... (Child, Family, Community)". Paris: UNESCO/UNICEF Co-operative Programme.
- Raph, J.B., Thomas, A., Chess, S., Korn, S.J. (1968). The Influence of Nursery School on Social Interactions. *American Journal of Orthopsychiatry*, 38 (1): 144-152.
- Reeves, C., Kazelskis, R., Barr, P.J. (1989). Emergent Literacy: An Exploratory Study of the Effects of an Expanded Language Experience Approach. *International Journal of Early Childhood*, 21 (1): 59-76.
- Reichenberg-Hackett, W. (1964). Influence of Nursery Group Experience on Children's Drawings. *Psychological Reports*, 14 (2): 433-434.
- Rheingold, H.L., Cook, K.V. (1975). The Contents of Boys and Girls Rooms as an Index of Parents' Behaviour. *Child Development*, 46 (2): 459-463.
- Richert, R.A., Granqvist, P. (2013). Religious and Spiritual Development in Childhood. In: *Handbook of the Psychology of Religion and Spirituality*. Editors: Raymond F. Paloutzian and Crystal L. Park. New York: The Guilford Press, pp. 165-182.
- Richman, N., Stevenson, J., Graham, P. (1982). *Preschool to School: A Behavioral Study*. London: Academic Press.
- Ristic, J., Enns, J.T. (2015). Motor Development. In: *Handbook of Child Psychology and Developmental Science 2: Cognitive Processes*. Editors: Lynn S. Liben and Ulrich Müller. New York: John Wiley & Sons Inc., pp. 158-202.
- Roopnarine, J., Johnson, J.E. (1987). *Approaches to Early Childhood Education*. Columbus: Charles E. Merrill Publishing Co.
- Rubin, K.H., Fein, G.G., Vandenberg, B. (1983). Play. In: *Handbook of Child Psychology 4: Socialization, Personality and Social Development*. Editors: Paul H. Mussen and E. Mavis Hetherington. New York: John Wiley & Sons Inc., pp. 693-774.
- Rubin, K.H., Watson, K.S., Jambor, T.W. (1978). Free-Play Behaviors in Preschool and Kindergarten Children. *Child Development*, 49 (2): 534-536.
- Rutter, M. (1985). Family and School Influences on Cognitive Development. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 26 (5): 683-704.
- San Bayhan, P., Artan, İ. (2009). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Sattler, J. (1982). *Assessment of Children's Intelligence and Special Abilities*. Boston: Allyn & Bacon, Inc.

- Sears, P., Dowley, E. (1963). Research on Teaching in the Nursery school. In: Handbook of Research on Teaching. Editor: Nathaniel Lees Gage. Chicago: Rand McNally.
- Senemoğlu, N. (1994). Okulöncesi Eğitim Programı Hangi Yeterlikleri Kazandırmalıdır? Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10: 21-30.
- Senemoğlu, N. (2007). Gelişim, Öğrenme ve Öğretim. Ankara: Gönül Yayıncılık.
- Sever, S. (1995). Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Yapısal ve Eğitsel Özellikler. Abece, 107: 14-15.
- Sevinç, M. (2009). Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Shure, M.B. (1963). Psychological Ecology of a Nursery School. Child Development, 34 (4): 979-992.
- Singer, E. (1992). Child-Care and the Psychology of Development. London: Routledge.
- Sloutsky, V. (2015). Conceptual Development. In: Handbook of Child Psychology and Developmental Science 2: Cognitive Processes. Editors: Lynn S. Liben and Ulrich Müller. New York: John Wiley & Sons Inc., pp. 469-518.
- Şahin, H., Ömeroğlu, E. (2017). Psikososyal Gelişim Temelli Eğitim Programının Anasınıfına Devam Eden Çocukların Problem Çözme Becerilerine Etkisi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 25 (1): 233-248.
- Şen, S. (2007). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Temel Özellikleri ve Gereksinimleri. İçinde: Okul Öncesi Eğitime Giriş. Editör: Gelengül Haktanır. Ankara: Anı Yayıncılık, s. 71-123.
- Tizard, B., Hughes, M. (2002). Young Children Learning: Talking and Thinking at Home and at School. Oxford: Blackwell.
- Tuğluk, N., Gündoğdu, K., Kaya, İ. (2006). Okul Öncesi Eğitimde Montessori Yaklaşımı. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 13: 167-174.
- Tulviste, T. (2013). Socialization Values of Mothers and Fathers: Does the Child's Age Matter ? TRAMES, 17 (67/62) 2: 129-140.
- Ulutaş, A. (2011). Okul Öncesi Dönemde Drama ve Oyunun Önemi. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4 (6): 233-242.
- Usta, İ. (2014). Üzerine Betimlemeler: Kültürlerarası etkileşim aracı olan ahşabın "Değerli bir nesne olarak kabul edilip özümsemesi" (Ahşap Doğaldır). Yapı Dünyası, Kasım/Aralık 2014 (224-225): 12-25.
- Usta, İ. (2015). Ahşap Üzerine Betimlemeler: Kültürlerarası etkileşim aracı olan ahşabın "Değerli bir Nesne" olarak kabul edilip özümsemesi (Ahşabın Önemi). Orman'dan Endüstriye, Ağustos/Eylül/Ekim 2015: 15-19.
- Usta, İ. (2016). Depictions on Wood: Acceptation and Internalization of Wood, which is an intercultural interaction tool, as "A Valuable Object" (Wood is Valuable). Mugla Journal of Science and Technology, 2 (2) 2016: 139-144.
- Usta, İ. (2016). Okul Öncesi Çocukluk Algısında Genç Yetişkinlerin Ahşap Oyuncak Seçimi. Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar Dergisi, e-dergi: 8 Kasım 2016.

- Usta, İ. (2017). Ahşap Üzerine Betimlemeler: Kültürlerarası etkileşim aracı olan ahşabın “Değerli bir Nesne” olarak kabul edilip özümsemesi (Ahşap Sürdürülebilir ve Yenilenebilir Malzemedir). *Yapı Dünyası*, Mart/Nisan 2017 (252-253): 8-14.
- Usta, İ. (2018). Ahşap Üzerine Betimlemeler: Kültürlerarası etkileşim aracı olan ahşabın “Değerli bir Nesne” olarak kabul edilip özümsemesi (Ahşap Organik bir Malzemedir). 5. Uluslararası Mobilya Kongresi (01-04 Kasım 2018, Eskişehir), Bildiri Kitabı: 514-524.
- Usta, İ. (2018). Genç Yetişkinlerin Bakışıyla Okul Öncesi Çocuklar İçin Ahşap Oyuncaklar. *Mesleki Bilimler Dergisi*, (7) 2: 99-122.
- Usta, İ. (2019). Ahşap Tasvirleri: Ahşap Herkesindir. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 2019 (6) 2: 171-178.
- Ünal, F., Kök, E.E. (2015). 0-6 Yaş Çocuğu Olan Ebeveynlerin Babalık Rolüne İlişkin Görüşleri. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (4): 1383-1396.
- Vilscek, E. (1966). Programs for the Pre-school Child. The 22nd Annual Conference and Course on Reading. 05-15 July 1966, University of Pittsburgh, USA.
- Wales, R. (1990). Children's Pictures. In *Understanding Children*. Editors: Robert Grieve and Martin Hughes. Oxford: Basil Blackwell, pp. 140-155.
- Walker, S., Irving, K., Berthelsen, D. (2002). Gender Influences on Preschool Children's Social Problem Solving Strategies. *The Journal of Genetic Psychology*, 163 (2): 197-209.
- Wilson, L.C., Thrower, J. (1985). Early Childhood Reading Educators' Perceptions of Reading Readiness. *Reading Research and Instruction*, 25: 21-33.
- Yalçinkaya, T. (1992). Okul Öncesinde Tahta Oyuncaklar. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4: 229-239.
- Yavuzer, H. (1998). *Ana-Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2005). *Çocuğunuzun İlk 6 Yılı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Young, M.E., Mundial, B. (1996). *Early Child Development: Investing in the Future*. Washington: World Bank.
- Zelazo, P.D., Müller, U., Frye, D., Marcovitch, S. (2003). The Development of Executive Function in Early Childhood: VI. The Development of Executive Function: Cognitive Complexity and Control--Revised. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 68 (3): 93-119.
- Zembat, R., Unutkan, Ö.P. (2005). Problem Çözme Becerilerinin Gelişimi. İçinde: *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar 1*. Editör: Müzeyyen Sevinç. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, s. 221-229.
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Sigmund_Freud (Erişim: 24.12.2012).